

Het brede school arrangement in Wassenaar

Een onderzoek naar de doelgerichtheid en doelmatigheid van de Regeling Brede School Impuls (RBSI) in de periode van 2013-2019, en *lessons learned* met oog op de toekomst van talentonderwijs in Wassenaar.

In opdracht van Gemeente Wassenaar

16 januari 2020

Versie 1

Join nr: Z/19/039065/181290

Ibabs 4129

Samenvatting

Sinds 2013 werkt gemeente Wassenaar met Talentum samen in de Regeling Brede School Impuls (RBSI). Deze regeling heeft als doel de talentontwikkeling van kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar binnen en buiten schooltijd te bevorderen door een breed school arrangement van binnen- en buitenschoolse activiteiten aan te bieden (talentonderwijs). Recentelijk is besloten om de RBSI te beëindigen per 1 januari 2021 en in plaats daarvan direct te investeren in talentonderwijs op primair onderwijs (PO) en voortgezet onderwijs (VO). Dit onderzoek richt zich op de ontwikkeling van Talentum, kijkt terug op de doelmatigheid van de RBSI in 2013-2019 en werpt een blik op de mogelijkheden voor talentontwikkeling voor Wassenaarse kinderen vanaf 2021.

Achtergrond

De gemeente Wassenaar heeft in 2012 aanvraag gedaan voor de rijksregeling Brede Impuls Combinatiefuncties. In 2013 startte Wassenaar met de RBSI, in de praktijk uitgewerkt tot Talentum: brede school arrangement Wassenaar. Talentum benadrukt een doorlopende lijn, gericht op toekomstvoorbereiding (socialisatie/ burgerschap) en toekomstvorming. De brede school moet een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van een voedende omgeving, die uitdagend is en bewustwording stimuleert. Dit alles op een laagdrempelige wijze voor alle kinderen; zowel op hun school, als in de buurt. Daarbij zijn de kernwaarden betrokkenheid, ontdekken en respect. Talentum doet dit in overeenstemming met de scholen. De combinatiefunctionarissen binnen Talentum zijn daarmee de verantwoordelijkheid gegeven een evenwichtig en sluitend aanbod op cultuur, sport en kunst te ontwikkelen en organiseren. Talentum is hiervoor verantwoordelijk tot 31 december 2020.

Onderzoeksopzet

Dit onderzoek richt zich op de doelmatigheid van de RBSI en werpt een blik op de toekomst. Omdat dit een onderwerp is wat meerdere partners en onderwerpen bestrijkt, is er gekozen om meerdere analyses te gebruiken. Dit betekent dat dit onderzoek zich baseert op documenten van de gemeente (Werkorganisatie Duivenvoorde: WODV), de subsidieovereenkomsten van de WODV met het Rijk, documenten van de School Advies Dienst (SAD) en jaarverslagen van Talentum. Daarnaast wordt financiële documentatie bekeken. Ook zijn er meerdere interviews gehouden met betrokkenen in onderwijs, de gemeente en Talentum.

Conclusies

Na de analyses kan worden geconcludeerd dat de activiteiten van de RBSI zeker hebben bijgedragen aan de vooraf gestelde doelen. Deze doelen zijn ook behaald binnen de financiële kaders in 2013-2019. Wel zijn er verbeteringen te formuleren op het gebied van monitoring en sturing. Ook zit er veel variatie tussen de doelgroepen van de Wassenaarse jeugd met betrekking tot het behalen van de doelen. Deze variatie is echter wel verklaarbaar door situationele factoren en is altijd afgestemd met de gemeente. Ook blijkt dat er nog steeds een grote behoefte is voor talentonderwijs in Wassenaar, en dat er voldoende kansen zijn om na 2020 hierin te investeren.

De positionering van Talentum als operationeel partner in de Wassenaarse samenleving op het gebied van talentonderwijs stond door de jaren heen steeds steviger. Uit de jaarverslagen blijkt dat Talentum hun aanbod in schoolse activiteiten, buitenschoolse activiteiten en projecten tussen 2013 en 2019 afgestemd heeft op de doelgroep en de respons van jeugdigen. Het aanbod van Talentum in activiteiten binnen het brede school arrangement liep inhoudelijk uiteen van cultuur, sport, welzijn, duurzaamheid, techniek en natuur. Er zijn veel activiteiten georganiseerd en uit de cijfers blijkt dat hier altijd een balans in werd gezocht.

De activiteiten die Talentum heeft uitgevoerd in Wassenaar hebben aangesloten op de doelen van de Rijksregeling Brede Combinatie Functionarissen. De activiteiten hebben sportief en cultureel aanbod gestimuleerd en uitbreiding verzorgd van deze gebieden voor de kinderen in Wassenaar. Dit is in het primair onderwijs gedaan, en ook in het voortgezet onderwijs.

Het valt helaas niet te meten of de kwantitatieve doelstelling van het project is gehaald. Er zijn namelijk geen prestatie-indicatoren opgesteld in het implementatieplan uit 2014. Ook zijn de aantallen deelnemers van de schoolse en buitenschoolse activiteiten, en de projecten, ieder jaar verschillend en niet periodiek bijgehouden.

De doelen zoals opgesteld voor de RBSI zijn behaald binnen de financiële kaders. De Rijksregeling Brede Combinatie Functionarissen heeft binnen Wassenaar voor 40% van de subsidiegelden gefinancierd. De overige 60% kwam uit het budget van Wassenaar. Dit is door Talentum ingezet voor 3.1 FTE.

Betrokkenen geven aan dat ze een toekomst zien waarin specialistische activiteiten ten behoeve van talentonderwijs door een externe partij kan worden uitgevoerd. Het voortgezet onderwijs heeft vooral behoefte aan persoonlijke ontwikkeling, welzijn en duurzaamheid. Op

het primair onderwijs is de behoefte het grootst op het gebied van theater & podiumkunsten, natuur, milieu en duurzaamheid.

Aanbevelingen

Uit het onderzoek wordt duidelijk dat er in de Wassenaarse samenleving nog steeds een behoefte is aan de brede school. Door de bezuinigingen is de extensieve mate van de brede school in de vorm van Talentum helaas niet langer haalbaar. Wel worden bepaalde gebieden van talentonderwijs als het meest belangrijk ervaren. Uit de analyse komen enkele aandachtspunten naar voren voor de toekomst van talentonderwijs in Wassenaar:

1. Splits de middelen en eventueel de belegging voor talentonderwijs op primair- en voortgezet onderwijs;
2. Ga projectmatig werken met een partner die kennis heeft van onderwijs in Wassenaar;
3. Focus voornamelijk op schoolse activiteiten;
4. Overleg met de diverse samenwerkingsverbanden en infrastructuren over het vervolg;
5. Kom tegemoet aan de gezinnen die buitenschoolse activiteiten niet kunnen betalen;
6. In de toekomst kan de landelijke regeling brede impuls combinatiefuncties kan niet meer worden gebruikt, maar een mogelijk gebruik van nieuwe regelingen kan worden verkend;
7. Intensiveer bij toekomstige samenwerkingen de monitoring om betere afstemming en sturing mogelijk te maken.

Aanleiding

Sinds 2013 werkt gemeente Wassenaar met Talentum samen in de Regeling Brede School Impuls (RBSI). Deze regeling heeft als doel de talentontwikkeling van kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar binnen en buiten schooltijd te bevorderen door een breed school arrangement van binnen- en buitenschoolse activiteiten aan te bieden (talentonderwijs). De ontwikkeling van een kind vindt namelijk niet alleen binnen de muren van de school plaats. De RBSI kan worden ingezet als middel om de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren binnen hun hele leefomgeving te helpen bevorderen.

De RBSI, of in de praktijk: het brede schoolarrangement, is een gesubsidieerd project vanuit de gemeente en het Rijk. Dit project is ondergebracht bij de Stichting Schooladviesdienst Wassenaar (SAD) en vormgegeven in een eigen entiteit: Talentum. Als onderdeel van de SAD levert Talentum een belangrijke bijdrage aan de talentontwikkeling van kinderen in Wassenaar, zowel binnen als buiten het onderwijs. Er is daarbij sprake van een gezamenlijke visie en een doorgaande lijn in de werkwijze. Bovendien is er een organisatorische en financiële verankering in het beleid en de uitvoering van de betrokken organisaties.

Recentelijk is besloten om de RBSI te beëindigen per 1 januari 2021 en in plaats daarvan direct te investeren in talentonderwijs op primair onderwijs (PO) en voortgezet onderwijs (VO). Dit onderzoek richt zich op de ontwikkeling van Talentum, kijkt terug op de doelmatigheid van de RBSI in 2013-2019 en werpt een blik op de mogelijkheden voor talentontwikkeling voor Wassenaarse kinderen vanaf 2021.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Aanleiding	5
Achtergrond.....	8
Brede School in Nederland	8
Rijksregelingen	9
Regeling Brede School Impuls Wassenaar	10
Talentum	10
Doelstellingen.....	10
Afspraken van de gemeente Wassenaar met Talentum	12
Bestuursopdracht	14
Methode	15
Documentanalyse	15
Financiële analyse	16
Kwalitatieve analyse.....	16
Onderzoeksgroep	16
Analyse.....	17
De activiteit van Talentum tussen 2013 - 2019.....	17
Schooljaar 2013-2014: start van de subsidie.....	17
Schooljaar 2014-2015.....	20
Schooljaar 2015-2016.....	21
Schooljaar 2016-2017.....	22
Schooljaar 2017-2018.....	24
Schooljaar 2018-2019.....	26
Schooljaar 2019-2020: afronding	27
Ervaren doelmatigheid door betrokkenen	29
Samenwerking	29
Opbrengst van Talentum.....	30
Behalen van de doelstellingen.....	31
Ervaringen van kinderen en ouders.....	37
Financiële kaders.....	38
Subsidiesamenwerking Rijk en Gemeente Wassenaar	38
Concrete bijdrage per jaar aan Talentum brede school arrangement	39

Gemaakte jaarkosten Talentum brede school arrangement.....	40
Aparte financiering voor NME	40
Doelstellingen voor de toekomst	41
Rollen en verantwoordelijkheden	42
Conclusie.....	44
Doelmatigheid van het brede school arrangement	44
Doelen rijksregeling	46
Financiële kaders.....	47
Rapportage en monitoring.....	47
Toekomstige doelstellingen, rollen en verantwoordelijkheden	48
Aanbevelingen	50
Literatuurlijst	52

Achtergrond

Om een beeld te krijgen van gesubsidieerd talentonderwijs zet dit hoofdstuk de ontwikkeling uiteen van de Brede School in Nederland en de RBSI: brede school arrangement in Wassenaar.

Brede School in Nederland

De Brede School is een pedagogisch concept waarbij scholen en maatschappelijke partners via een samenhangend netwerk van voorzieningen nauw (inhoudelijk) samenwerken. Dit om de ontwikkelingskansen voor kinderen (2-18 jaar) te vergroten en hun ontwikkeling te verrijken. Deze samenwerking bevordert samenhang tussen het sociaal domein en de leefwereld van jeugdigen. De Brede School als concept is vanaf het vorige decennium geëxplodeerd in groei¹. Deze samenwerking kan tussen gemeenten sterk verschillen in indeling en uitvoering. In elk geval is het uitgangspunt dat de juiste organisaties zich bevinden op de plek waar jeugdigen het meeste zijn: de school.

Er zijn verschillende vormen van de Brede School te onderscheiden²: 1) De brede school als compensatieprogramma, 2) De brede school als multifunctionele basisvoorziening (gedeeld gebouw) en 3) De brede school als dag-arrangement en uitbreiding van de bestaande ondersteuning en onderwijsmogelijkheden. Het lastige van de resultaten die de Brede School als concept oplevert in onderzoek, is dat het in de *coming of age* van jeugdigen plaatsvindt en pas na verloop van tijd meetbaar effect heeft. De vraag is dan ook of leerlingeffecten op korte termijn te meten valt.

Er zijn wel diverse succesfactoren te onderscheiden in onderzoek naar breed (cultuur)onderwijs³. Succes in het organiseren van breed cultuuronderwijs wordt onder andere versterkt als een gemeente actief beleid heeft op cultuuronderwijs, er een doorgaande ontwikkelingslijn in de brede school te vinden is, als het belang van cultuureducatie door bestuur en gemeente wordt onderschreven, als combinatiefunctionarissen worden aangesteld en als er een goede afstemming is binnen en buiten de school.

---

¹ Uit: *Variatie in brede scholen en hun effecten*, 2008

² Uit: *Variatie in brede scholen en hun effecten*, 2008

³ Uit: *De kracht van Schakels: brede basisschool & cultuureducatie in Gelderland*, 2013

Rijksregelingen

Het Rijk stimuleert al vanaf 2008 gemeenten om met een doorgaande ontwikkelingslijn en cultuur- en talenteducatie aan de slag te gaan. Dit is aanvankelijk benadrukt door middel van het *Impuls Brede Scholen, Sport en Cultuur (2008-2012)*. Dit fonds vormde een stimulans om de bevordering van cultuur en sport te beleggen bij scholen. De leef- en vindwereld van het kind is namelijk op school. Dit betreft alle doelgroepen van jeugdigen en de geldende leerplicht zorgt ervoor dat kinderen vindbaar zijn in het onderwijs.

Vanuit de rijksregeling *Brede school en cultuur (2009-2012)*, en *Impuls Brede scholen, sport en cultuur en combinatiefunctie (2008-2012)* ontstond in 2012 de verruimde Rijksregeling *Brede Impuls Combinatiefuncties (2012-2016)*. Binnen deze regeling wordt vanuit de visie van de brede school en door het aanstellen van zogenaamde combinatiefunctionarissen de samenwerking tussen maatschappelijke organisaties gestimuleerd. Met deze uitbreiding en verbreding wil de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) bereiken dat alle jeugdigen kunnen sporten en bewegen in de buurt, dat sportverenigingen versterkt worden en dat een verbinding wordt gelegd tussen sport, cultuur, kunst en andere sectoren zoals het onderwijs, welzijn, de kinderopvang, de zorg en het bedrijfsleven. Door in te zetten op deze verbinding kunnen de combinatiefunctionarissen tevens een bijdrage leveren aan lokale opgaven zoals het bevorderen van de gezondheid en leefbaarheid.

Kort samengevat heeft het Rijk deze regelingen beschikbaar gesteld om samenwerkingen tussen de culturele- en sportieve partners in gemeenten te stimuleren en zo meer jeugdigen in aanraking te laten komen met kunst, cultuur en sport. Het doel van het Rijk is⁴:

- Stimulering van de uitbreiding van het sportieve en culturele aanbod in het primair zowel als in het voortgezet onderwijs.
- Versterking van sport- en spelverenigingen met het oog op hun maatschappelijke functie en de inzet van deze verenigingen in het onderwijs, de buitenschoolse opvang en de wijk.
- Stimuleren van dagelijkse sport- en beweegaanbod op en rond scholen voor alle leerlingen.
- Bevorderen dat de jeugd tot 18 jaar vertrouwd raakt met een of meer kunst- en cultuurvormen en de beoefening ervan stimuleren.
- Het bevorderen dat gezondheid en leefbaarheid in de wijk worden gestimuleerd.

---

⁴ Uit: *Addendum op bestuurlijke afspraken impuls brede scholen, sport en cultuur, 2019*

Regeling Brede School Impuls Wassenaar

Sinds 2010 zijn in de gemeente Wassenaar stappen ondernomen die hebben geleid tot een onderwijsbeleid dat aansluit bij de onderwijskundige en sociaalmaatschappelijke situatie. Dit is de eerste stap geweest in de ontwikkeling van een concept van de brede school binnen Wassenaar. In de beleidsnota 'De Brede School biedt kinderen meer kansen'⁵ staat het beoogde effect van de brede school omschreven:

Het ontwikkelen van een concept van de Brede School als netwerkorganisatie met de inzet van combinatiefuncties zorgt dat op een efficiënte, effectieve en laagdrempelige wijze door vele organisaties samen wordt gewerkt aan het verbeteren van de ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen in Wassenaar.

De gemeente Wassenaar heeft in 2012 aanvraag gedaan voor de regeling Brede Impuls Combinatiefuncties. In 2013 startte Wassenaar met de RBSI, in de praktijk uitgewerkt tot het brede school arrangement Wassenaar.

Talentum

De vraag die centraal stond, was in welke verschijningsvorm de brede school binnen Wassenaar een bijdrage kon leveren aan het bevorderen van ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren. Na onderzoek in 2012 was de situatie in kaart gebracht. Aansluitend op de toenmalige behoefte is er gekozen om een netwerkorganisatie verantwoordelijk te maken voor het brede school arrangement. Hierop voortbouwend heeft de SAD in samenwerking met de gemeente Wassenaar een eigen onafhankelijke entiteit opgericht (Talentum) die voortaan de partner werd voor het stimuleren van talentonderwijs van Wassenaarse kinderen. Het brede school arrangement in Wassenaar kenmerkt zich het meest als brede school door binnen- en buitenschoolse activiteiten te organiseren die talentontwikkeling stimuleren.

Doelstellingen

In 2013 heeft de gemeente Wassenaar een subsidieovereenkomst gesloten met de SAD met de opdracht om Talentum op te richten, een coördinator aan te stellen en het brede school arrangement in te richten. De coördinator heeft in 2014 een implementatieplan opgesteld die licht schijnt op de doelstellingen voor de Brede School in Wassenaar. De visie van Talentum: brede school arrangement luidde in 2014:

---

⁵ Behandeld in de gemeenteraad op 25 september 2012

De Brede School moet een hecht samenwerkingsverband creëren tussen scholen en instellingen/organisaties die een wezenlijke bijdrage leveren aan: Het in een veilige omgeving gezond kunnen opgroeien van kinderen, het optimaal ontwikkelen van hun talenten en het zich betrokken laten voelen bij de maatschappij waarvan ze deel uitmaken.⁶

Talentum benadrukt dat ze hierbij een doorlopende lijn willen creëren, gericht op toekomstvoorbereiding (socialisatie/ burgerschap) en toekomstvorming. De brede school moet *'een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van een voedende omgeving, die uitdagend is en bewustwording stimuleert. Dit alles op een laagdrempelige wijze voor alle kinderen; zowel op hun school, als in de buurt'*⁷. Daarbij zijn de kernwaarden betrokkenheid, ontdekken en respect. Talentum doet dit in overeenstemming met de scholen, onder andere door aansluiting op de samenwerkingsverbanden rondom onderwijs zoals het ScholenCollectief en de WOR.

In Wassenaar zijn naast de scholen zelf drie samenwerkingen gericht op onderwijs te extraheren:

1. Het samenwerkingsverband Passend Onderwijs: een samenwerking op het gebied van zorg, gericht op de basisscholen.
2. Het ScholenCollectief Wassenaar: Een samenwerkingsstichting gericht op het primair onderwijs.
3. De Wassenaarse Onderwijs Raad (WOR). Deze bestaat uit het ScholenCollectief, de gemeente en de scholen van het voortgezet onderwijs.

Uit de uitvoeringsovereenkomst tussen de gemeente en de SAD in 2013 blijken de volgende acht doelstellingen door de gemeente en Talentum te worden gehanteerd:

1. Zoek naar mogelijkheden om het sluitende netwerk van zorg, zoals dat door het CJG wordt voorgestaan, te verbreden en te versterken als het gaat om het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden aan kinderen;
2. Zorg voor een vraaggericht en evenwichtig aanbod van schoolse en niet-schoolse activiteiten;
3. Richt dit op een breed inhoudelijk aanbod van cultuur, sport, welzijn, duurzaamheid, techniek en natuur;
4. Optimaliseer de opvoedings- en ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren door het leggen van verbindingen tussen bestaande organisaties en instellingen
5. Verbeter sociale competenties van kinderen en jongeren en bevorder hun deelname aan het maatschappelijk verkeer;

⁶ Uit: Implementatieplan Talentum Brede School Arrangement 2014

⁷ Uit: Implementatieplan Talentum Brede School Arrangement 2014

6. Doe dit op een laagdrempelige wijze voor alle kinderen; zowel op hun school, als in hun buurt;
7. Benut daarbij zoveel mogelijk bestaande netwerken en structuren en streef naar vergroting van de bestaande kwaliteiten (professionalisering).
8. De focus voor wat betreft de bovenstaande activiteiten ligt in eerste instantie op kinderen uit gezinnen waarvoor buitenschoolse activiteiten niet vanzelfsprekend zijn, maar geen enkel kind word uitgesloten.

Afspraken van de gemeente Wassenaar met Talentum

Naast de gestelde opdracht en de daarbij behorende doelen, blijkt uit de uitvoeringsovereenkomst⁸ tussen de gemeente Wassenaar en de SAD de volgende aanvullende afspraken:

- Organiseer de volgende functies: 1 coördinator combinatiefuncties (de coördinator) en minimaal 3 combinatiefunctionarissen
- De aangestelde combinatiecoördinator maakt een plan van aanpak in samenspraak met het onderwijsveld en direct betrokkenen
- Er worden prestatie-indicatoren opgesteld
- De combinatiecoördinator start per oktober 2013
- De inzet, het aantal gerealiseerde activiteiten, de kwaliteit en het doelgroepbereik wordt structureel en nauwgezet gemonitord door de SAD
- Gedurende de eerste zes maanden van 2015 voert de SAD een evaluatie uit naar de bereikte resultaten van het brede school arrangement (Talentum)
- De SAD levert na ieder schoolseizoen in november een inhoudelijk en financieel verslag in over de activiteiten in het schoolseizoen

In de daarop volgende uitvoeringsovereenkomst tussen de gemeente Wassenaar en de SAD blijken dezelfde opdrachten, doelstellingen en aanvullende afspraken. Als verdeling van de verantwoordelijkheden is toen het volgende organogram opgesteld:

---

⁸ Uit: "Uitvoeringsovereenkomst Talentum 2013"

Figuur 1: Organogram Talentum

In het kort is Talentum dus verantwoordelijk gemaakt voor de invulling van het brede school arrangement in Wassenaar, gericht op kunst, cultuur, sport en natuur. Dit wordt in samenspraak gedaan met de scholen, en wordt daardoor afgestemd op de behoeften en wensen. De combinatiefunctionarissen binnen Talentum zijn daarmee de verantwoordelijkheid gegeven een evenwichtig en sluitend aanbod op cultuur, sport en kunst te ontwikkelen en te organiseren. Talentum is hiervoor verantwoordelijk tot 31 december 2020.

Bestuursopdracht

Recentelijk is besloten om het brede school arrangement (de RBSI) te beëindigen en in plaats daarvan direct te investeren in talentonderwijs op het PO en VO binnen Wassenaar. Hierbij is uitgesproken door Wassenaarse College van Burgemeester en Wethouders om een evaluatieonderzoek uit te voeren naar de activiteiten van Talentum. Daarnaast is in het coalitieakkoord van de gemeente Wassenaar uit 2018 opgenomen dat ieder jaar op twee beleidsterreinen een onderzoek wordt gedaan naar de doelmatigheid en doelgerichtheid van de bestede middelen van de gemeente⁹.

Het onderzoek wat voor u ligt onderzoekt daarom de doelmatigheid en doelgerichtheid van de RBSI over de periode van 2013 – 2019, en eventuele mogelijkheden voor de toekomst van talentontwikkeling binnen Wassenaar¹⁰.

---

⁹ Uit: *Coalitieakkoord "Wassenaar: Zelfstandig en verantwoordelijk", 2018*

¹⁰ Dit onderzoekskader en de aanpak is op woensdag 27 november 2019 besproken en goedgekeurd door wethouder Schokker en wethouder de Ridder.

Methodie

Dit onderzoek richt zich op het volgende onderzoekskader¹¹:

1. Hebben de uitgevoerde activiteiten van de Regeling Brede School Impuls in de periode 2013-2019 bijgedragen aan de vooraf gestelde doelen en is dit gebeurd binnen de gestelde (financiële) kaders?
2. En wat kunnen we hiervan leren met het oog op de toekomst waarin de subsidie aan Talentum beëindigd wordt, maar waarbij de gestelde doelen nog steeds relevant zijn?

Hieruit zijn meerdere deelvragen opgesteld:

1. Wat is de activiteit van Talentum geweest tussen 2013-2019?
2. Wat is de ervaren doelmatigheid van betrokkenen?
3. Zijn de doelstellingen in 2013-2019 behaald binnen de financiële kaders?
4. Welke doelstellingen blijven relevant voor de toekomst?
5. Welke verantwoordelijkheden en rollen zijn te onderscheiden in de toekomst van talentonderwijs in Wassenaar?

Om de bovenstaande genoemde onderzoeks- en deelvragen te beantwoorden is ervoor gekozen om de analyse te baseren op drie methodieken. Deze drie methodieken bestaan uit een documentanalyse, een financiële analyse en een kwalitatieve analyse.

Documentanalyse

De documentanalyse richt zich op de doelmatigheid van de plannen voor de Brede School in Wassenaar. Daarnaast wordt er gekeken naar de georganiseerde activiteiten en het bereik hiervan. Ook worden de verslagen van Talentum betrokken en de intentieplannen van het Rijk en de Gemeente Wassenaar.

Voor deze analyse zijn de volgende documenten gebruikt:

- beleidsstukken en subsidiedocumenten van de werkorganisatie Duivenvoorde
- implementatieplan Brede School Talentum
- jaarverslagen Talentum tussen 2014 - 2019

---

¹¹ Dit onderzoekskader en de aanpak is op woensdag 27 november 2019 besproken en goedgekeurd door wethouder Schokker en wethouder de Ridder.

Financiële analyse

De financiële analyse richt zich op de gebruikte subsidie van het Rijk, de subsidie van de gemeente en de uitgaven van de SAD en Talentum. De financiële stukken zijn aangeleverd door het concern-control van de gemeente Wassenaar en door de SAD. Voor deze analyse zijn de volgende documenten gebruikt:

- jaarrekeningen van de SAD
- subsidievaststellingen van de gemeente Wassenaar

Kwalitatieve analyse

De kwalitatieve analyse richt zich op de ervaren doelmatigheid en het rendement van de RBSI volgens direct betrokkenen. De kwalitatieve methodiek bestaat uit 6 open interviews met in totaal 8 betrokkenen. De interviews duurden gemiddeld 75 minuten. Van elk interview is een gespreksverslag gemaakt welke is geaccordeerd door de betrokkenen.

Van te voren is een kader met vragen opgesteld. Dit kader is ontwikkeld op basis van de documentanalyse ter beantwoording van de deelvragen. De interviews volgden dit kader, maar de vragen waren open van aard. Hierdoor kon er worden doorgevraagd. Dit kader omvat de volgende thema's:

- Samenwerking en rendement van het brede school arrangement
- Werken met doelstellingen
- Ervaren doelmatigheid van het brede school arrangement
- Relevante doelstellingen voor de toekomst van talentonderwijs in Wassenaar
- Verantwoordelijkheid en rolverdeling van talentonderwijs

Onderzoeksgroep

Als onderzoeksgroep is er gekozen om te spreken met de direct betrokkenen rondom de Brede School. Ouders en kinderen zijn buiten beschouwing gelaten. In de onderzoeksgroep zijn de volgende betrokkenen meegenomen:

1. Bestuurder-directeur School Advies Dienst;
2. Combinatiefunctionaris Talentum;
3. Combinatiefunctionaris Talentum;
4. Combinatiefunctionaris Talentum;
5. Bestuurder-directeur van een primair onderwijsstichting in Wassenaar;
6. Afdelingsleider voortgezet onderwijs in Wassenaar;
7. Beleidsadviseur gemeente Wassenaar;
8. Beleidsadviseur gemeente Wassenaar.

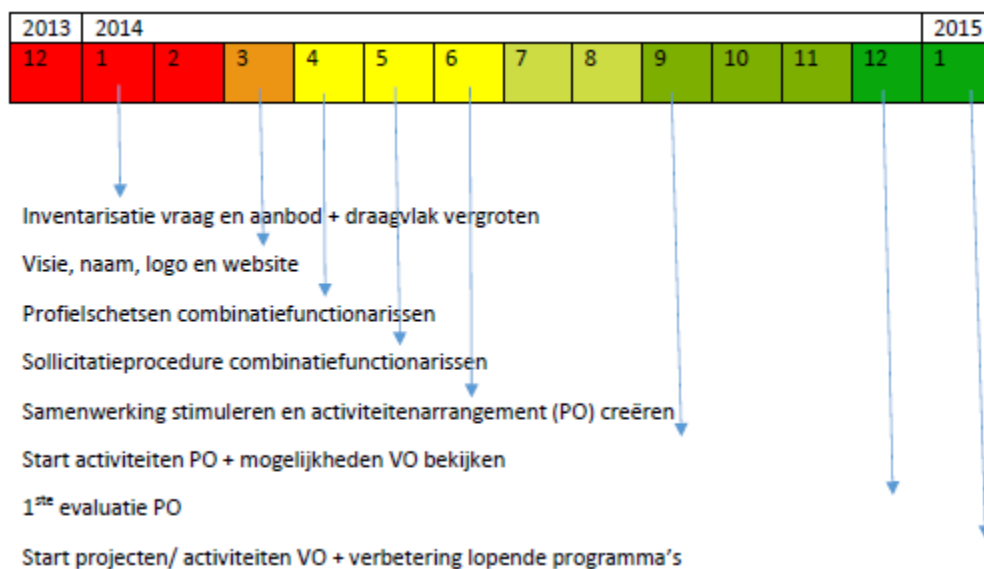
Analyse

In dit hoofdstuk worden de zes genoemde deelvragen uit de methode per vraag beantwoord. Allereerst wordt de activiteit van Talentum besproken door middel van een documentanalyse. De ervaren doelmatigheid wordt getoetst middels interviews met betrokkenen. Daarna volgt een financiële analyse. Vervolgens wordt een blik op de toekomst geworpen over blijvende doelstellingen en de rollen binnen Wassenaar middels interviews met betrokkenen.

De activiteit van Talentum tussen 2013 - 2019

Schooljaar 2013-2014: start van de subsidie

Na de start van de subsidie is gekeken naar de opbouw en de taak van Talentum¹². In het onderstaande plaatje illustreert Talentum de opbouw van het eerste subsidiejaar:

Figuur 2: Opbouw subsidiegelden tussen december 2013 en januari 2015¹³

Bij de start van de subsidie is er echter meteen sprake van vertraging. De coördinator wordt niet in oktober 2013 benoemd, maar in het voorjaar van 2014¹⁴. Dit is afgesproken met de gemeente. Door de startvertraging loopt het gehele project enige vertraging op¹⁵, en is de planning als geschetst in figuur 2 niet behaald.

¹² Uit: "Implementatieplan Brede School Talentum, 2014"

¹³ Uit: "Implementatieplan Brede School Talentum, 2014"

¹⁴ Uit: "Jaarverslag Talentum 2014-2015"

¹⁵ De directeur-bestuurder van de SAD noemt hierover later in het interview dat deze vertraging ruimschoots is ingehaald in de jaren die volgen op het startjaar.

Ondanks de vertraging is er dit schooljaar gewerkt aan een inventarisatie van vraag en aanbod, het vergroten van het draagvlak binnen scholen, communicatie, profielschetsen voor de combinatiefunctionarissen, sollicitatieprocedure, samenwerking met PO. Tevens is er een start met activiteiten gemaakt en zijn mogelijkheden binnen het VO bekeken. Ook is een coördinator aangesteld, voordat de combinatiefunctionarissen zijn aangesteld.

Inventarisatie

Talentum is in gesprek gegaan met de basisscholen in Wassenaar voor de start van het traject.

Dit is gedaan middels een 0-meting. Daarin kwamen een aantal zaken naar voren¹⁶:

- De samenwerking en doorlopende lijn met welzijnsorganisaties zijn in orde. Hier zijn zo goed als alle 9 basisscholen tevreden over. Ook over de doorlopende lijn van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs zijn alle basisscholen tevreden over.
- De samenwerking met de sportverenigingen is over het algemeen niet goed. Meer dan de helft van de scholen geeft aan dat dit niet voldoende is.
- Daarnaast is er op alle talentgebieden winst te behalen, omdat de samenwerking en doorlopende lijn niet altijd als goed beoordeeld worden.

Activiteiten

Na de inventarisatie met de betrokken scholen is er geprobeerd om een vliegende start te realiseren in Wassenaar. Talentum heeft startactiviteiten georganiseerd om kinderen, ouders en scholen te prikkelen. Dit viel in het schooljaar 2013-2014.

Aanvankelijke focus op PO

Voor het PO is het uitgebreide buitenschoolse activiteitenprogramma ingericht. In de jaarverslagen is ook terug te lezen dat in de eerste jaren de aandacht vooral bij het PO lag. Hier zijn de eerste stappen en de kaders voor activiteiten opgesteld voor Talentum.

Anders dan voor het PO, wordt voor het VO enkel op projectbasis gewerkt. Daar biedt Talentum geen buitenschools programma aan, maar wordt er nauw samengewerkt met de scholen om een programma op maat aan te kunnen bieden. In het schooljaar 2013-2014 is er echter nog geen activiteit geweest gericht op het VO.

---

¹⁶ Uit: "Implementatieplan Brede School Talentum, 2014"

Talentgebieden

Er is door Talentum gekozen om activiteiten en projecten te organiseren in vier verschillende talentgebieden¹⁷. Deze zijn: Sport & Spel, Kunst & Cultuur, Natuur & Recreatie en Techniek & Wetenschap¹⁸. Hieronder zijn de verschillende doelstellingen per talentgebied bij de start in 2013 geïllustreerd. Daarnaast identificeert Talentum ook nog een vijfde gebied, namelijk persoonlijke ontwikkeling. Dit talentgebied is vooral gebruikt voor het VO.

Sport & spel:

- Zorgen voor een vraaggericht en evenwichtig aanbod van schoolse en niet- schoolse activiteiten (met een breed inhoudelijk aanbod).
- Het bevorderen van sportdeelname door jongeren ter voorkoming van bewegingsarmoede en daarmee obesitas.
- Het ontdekken en ontwikkelen van talenten.
- Het optimaliseren van de doorstroommogelijkheden voor kinderen naar verenigingen.

Kunst & cultuur:

- Zorgen voor een vraaggericht- en evenwichtig aanbod van schoolse en niet- schoolse activiteiten (met een breed inhoudelijk aanbod).
- Het ontdekken en ontwikkelen van talenten.
- Het optimaliseren van de doorstroommogelijkheden voor kinderen naar verenigingen.
- Het bevorderen van cultuurparticipatie door het ontwikkelen van programma's voor burgerparticipatie, kunst- en erfgoededucatie.
- Het zichtbaar maken van het kunst& cultuur aanbod binnen Wassenaar.

Natuur & recreatie:

- Zorgen voor een vraaggericht- en evenwichtig aanbod van schoolse en niet- schoolse activiteiten (met een breed inhoudelijk aanbod).
- Het ontdekken en ontwikkelen van talenten.
- Het optimaliseren van de doorstroommogelijkheden voor kinderen naar verenigingen.
- Het bevorderen van een veilig en gezond leefklimaat door het ontwikkelen van activiteiten gericht op duurzaamheid en natuur.
- Het stimuleren van natuurbeleving.

Techniek & wetenschap:

- Zorgen voor een vraaggericht- en evenwichtig aanbod van schoolse en niet- schoolse activiteiten (met een breed inhoudelijk aanbod).
- Het ontdekken en ontwikkelen van talenten.
- Het optimaliseren van de doorstroommogelijkheden voor kinderen naar verenigingen.
- Activiteiten organiseren die een relatie hebben met duurzaamheid en techniek.

¹⁷ Uit: "Implementatieplan Brede School Talentum, 2014"

¹⁸ Deze talentgebieden zijn door de jaren verscherpt en geëvolueerd.

Schooljaar 2014-2015

Het schooljaar 2014-2015 was het eerste officiële schooljaar waarin Talentum op volle kracht activiteiten organiseerde voor de Wasseenaarse jeugd¹⁹. De activiteiten waren voornamelijk gericht op het PO. Daarna is er uitgebreid met mogelijkheden op het VO, na gesprekken met de schoolbesturen.

In het algemeen vallen de activiteiten van Talentum in de volgende categorieën:

1. Schoolse activiteiten
2. Buitenschoolse activiteiten
3. Projecten en themadagen

Alle activiteiten worden georganiseerd met oog op een bijdrage van kinderen en scholen. Na het schooljaar 2014-2015 bleek dat steeds meer kinderen, ouders en organisaties/instellingen weten Talentum te vinden. De buitenschoolse activiteiten worden als positief ervaren. De schoolse activiteiten worden over het algemeen als positief ervaren. De meeste projecten waren een succes. De projecten die niet succesvol waren, zijn omwille van het waarborgen van de kwaliteit geannuleerd (zoals het zomerfestival).

Buitenschools aanbod

Vanaf het schooljaar 2014-2015 is naast het schoolse aanbod van Talentum ook buitenschools aanbod geïntroduceerd. In het buitenschoolse aanbod heeft Talentum samengewerkt met verschillende lokale partijen. De samenwerking met zo goed als alle verschillende partijen is goed en naar tevredenheid verlopen.

Bereik

Over het bereik op het primair onderwijs heeft Talentum in dit jaarverslag niks genoemd. Er zijn geen cijfers bij de SAD bekend. Op het VO zijn 160 leerlingen bereikt.

PO/VO

Dit jaar is er door Talentum één project georganiseerd gericht op het VO. Dit betrof een kunstworkshop op het Adelbert College Wassenaar. In afstemming met het Adelbert College is een workshop gegeven.

Verder wordt in het jaarverslag gerapporteerd dat er in het komende jaar gesprekken worden gestart met het Adelbert College en het Rijnlands Lyceum Wassenaar waaruit maatwerk samenwerkingen worden verwacht. Het aanbod voor op het VO de komende jaren uitgebreid.

---

¹⁹ Uit: "Jaarverslag Talentum 2014-2015"

Verbeterpunten

Talentum rapporteert verder in hun jaarverslag dat er ook verbeterpunten zijn opgesteld, vooral op het gebied van communicatie naar kinderen en ouders. Scholen willen meer samenwerking met lokale partners. Ook willen ze meer aansluiting en communicatie naar de leerkrachten, om zo de doorgaande lijn van de lessen naar het schoolse en buitenschoolse aanbod te verbeteren. Talentum gaat in het schooljaar 2015-2016 aandachtiger werken met de jaarplanning van de scholen.

Samenwerkingen

Qua samenwerkingen heeft Talentum in dit schooljaar samengewerkt met 34 maatschappelijke partners (buiten de scholen) om zo de doorlopende leerlijn en de Wassenaarse samenleving te representeren. In de rapportage van Talentum wordt genoemd: *“Talentum bouwt aan een netwerk waar partijen elkaar kunnen vinden. Een netwerk waarbij we gebruik kunnen maken van elkaars expertise en kwaliteiten²⁰.”*

Overzicht van de activiteiten

Talentgebied	Aantal soorten schoolse activiteiten	Aantal soorten buitenschoolse activiteiten	Aantal projecten
Sport & Spel	5	7	3
Kunst & Cultuur	3	9	2 (Waarvan 1 voor het VO)
Natuur & Recreatie	2	4	0
Techniek & Wetenschap	0	4	0

Tabel 1: Aantal soorten activiteiten en projecten georganiseerd door Talentum in schooljaar 2014-2015. Deze gegevens zijn gebaseerd op de jaarverslagen van Talentum. De gegevens bieden geen inzage in de hoeveelheid lessen, hoe vaak de activiteit is gegeven, de bereikte scholen of het aantal deelnemers. Deze gegevens zijn niet bekend over dit schooljaar.

Schooljaar 2015-2016

Dit was het tweede schooljaar waarin Talentum activiteiten heeft georganiseerd voor de Wassenaarse jeugd²¹.

Buitenschools aanbod

Niet bekend.

²⁰ Uit: *“Jaarverslag Talentum 2014-2015”*

²¹ Van dit schooljaar is geen jaarverslag van Talentum terug te vinden bij de gemeente of bij de SAD. De analyse van dit schooljaar is daarom gebaseerd op een presentatie van Talentum aan de gemeenteraad in oktober 2016 over het schooljaar 2015-2016.

Bereik

Per blok hebben ongeveer 150 tot 200 basisschoolkinderen meegedaan aan de buitenschoolse activiteiten. In totaal zijn dat +/- 800 kinderen. Met de schoolse activiteiten heeft Talentum 2800 kinderen bereikt in het PO²² (Sport & Spel: 2100 kinderen; Kunst & Cultuur: 532 kinderen; Natuur en Milieu: 168 kinderen). Op het VO zijn 1085 jongeren bereikt.

PO/VO

Op het VO is gestart met het BYE!-project. Dit is speciaal voor middelbare scholieren ontwikkeld. Binnen één inspirerende dag verbindt BYE! scholieren met elkaar én met zichzelf. Met workshops, 'energizers', tips en optimistische verhalen worden zij uitgedaagd om hun drive en wereldbeeld te onderzoeken en deze te delen met anderen.²³

Verbeterpunten

Niet bekend.

Samenwerkingen

Niet bekend.

Overzicht van de activiteiten

Niet bekend.

Schooljaar 2016-2017

In het buitenschoolse aanbod is in 2016-2017 samengewerkt met verschillende lokale partijen. Er is getracht een verband gezocht tussen vraag en aanbod van activiteiten.

Bereik

Talentum schetst een percentage van de activiteiten die zijn doorgegaan²⁴:

- Sport & Spel: 91,7 % van de aangeboden activiteiten ging door. Tegen 87,5% van vorig schooljaar.
- Kunst & Cultuur: 60 % van de aangeboden activiteiten ging door. Tegen 47,1% van vorig schooljaar.
- Techniek & Wetenschap: 87,5 % van de aangeboden activiteiten ging door. Tegen 83,3% van vorig schooljaar.
- Natuur & Recreatie: 71,4 % van de aangeboden activiteiten ging door. Tegen 85,7% van vorig schooljaar.

---

²² Van dit schooljaar is geen jaarverslag van Talentum terug te vinden bij de gemeente of bij de SAD. De analyse van dit schooljaar is daarom gebaseerd op een presentatie van Talentum aan de gemeenteraad in oktober 2016 over het schooljaar 2015-2016.

²³ Uit: "Jaarverslag Talentum 2017-2018"

²⁴ Uit: "Jaarverslag Talentum 2016-2017"

Uit deze cijfers is te zien dat in 3 van de 4 talentgebieden meer activiteiten zijn door gegaan ten opzichte van vorig jaar. Echter zaten niet alle activiteiten vol.

PO/VO

Binnen het VO zijn door Talentum in 2016-2017 in totaal 4 projecten uitgevoerd.

De eerste is het BYE! Project. Het BYE! project is in schooljaar 2015-2016 specifiek voor de middelbare scholen ontwikkeld. Vanwege het succes is dit project verder ontwikkeld in 2016-2017. Tevens heeft Talentum het Jongerenwerk Wassenaar betrokken bij het project.

Als tweede heeft Talentum op aanvraag van het Rijnlands Lyceum workshops gegeven rondom het thema persoonlijke ontwikkeling. Alle 5VWO-klassen hebben één of twee workshops gekregen rondom de thema's zelfvertrouwen, bewustwording en kwaliteiten.

Als derde is Het SpiegelWeb met open armen ontvangen door het Adelbert College. Talentum gaf de school de mogelijkheid om een van hun docenten op te leiden tot SpiegelWeb coach. De mentor die opgeleid is heeft komend schooljaar extra ruimte gekregen voor het reflecteren.

Als laatste is dit jaar de Onderwijsdag georganiseerd in samenwerking met het SAD en het Adelbert College.

Verbeterpunten

Talentum noemt dat ze zullen blijven afstemmen op de belevingswereld van de kinderen en goed blijven inventariseren welke activiteiten waar en wanneer gevraagd worden. Tevens zal Talentum aandacht blijven besteden aan het optimaliseren van haar zichtbaarheid. Dit alles zal onderdeel uitmaken van een evaluatie van het totale Talentum-aanbod in 2018²⁵.

Talentum gaat vanaf 2016-2017 inspelen op 21-eeuwse vaardigheden die binnen het onderwijs centraal staan. Waar nodig zijn de schoolse activiteiten aangepast voor het aansluitende schooljaar.

Samenwerkingen

Talentum heeft in dit schooljaar samengewerkt met 43 partners. Deze partners lopen uiteen van scoutingsgroepen tot supermarkten.

Start verantwoordelijkheid voor Natuur en Milieu-educatie

Op 20 september 2016 zijn door de gemeente Wassenaar extra activiteiten voor natuur en milieu-educatie (NME) ingekocht bij Talentum²⁶ voor het schooljaar 2016-2017. Deze

---

²⁵ Deze evaluatie is er niet gekomen in 2018, of is niet terug te vinden in de dossiers.

²⁶ Uit: "Bevestiging opdracht gemeente NME-activiteiten schooljaar 2016-2017"

activiteiten stonden eerst onder verantwoordelijkheid van de gemeente. Talentum kon deze NME-activiteiten onderbrengen in hun al lopende aanbod, waardoor het thema in een bredere context kon worden geplaatst.

Uit de evaluatie van dat schooljaar blijkt dat het NME pilot project wordt gezien als een meerwaarde voor de scholen²⁷. Er zijn positieve geluiden over de combinatie van de excursies en workshops in de doorgaande lijn met Talentum. Er is een toename in deelnemende jeugdigen: 166% vergeleken met schooljaar 2015-2016.

Overzicht van de activiteiten

Talentgebied	Aantal soorten schoolse activiteiten	Aantal soorten buitenschoolse activiteiten	Aantal projecten
Sport & Spel	2	12	3
Kunst & Cultuur	3	20	5 (Waarvan 4 gericht op VO)
Natuur & Recreatie	4	8	0
Techniek & Wetenschap	0	7	0

Tabel 2: Aantal soorten activiteiten en projecten georganiseerd door Talentum in schooljaar 2014-2015. Gegevens zijn gebaseerd op de jaarverslagen van Talentum. Gegevens bieden geen inzage in de hoeveelheid lessen, hoe vaak de activiteit is gegeven, de bereikte scholen of aantallen deelnemers. Deze gegevens zijn niet bekend over dit schooljaar.

Schooljaar 2017-2018

In het schooljaar 2017-2018 werden de activiteiten van Talentum door kinderen, ouders, docenten en schooldirecties als positief geëvalueerd. In dit schooljaar is een nieuwe coördinator gestart. Er is geïnvesteerd in de zichtbaarheid van Talentum. Daarnaast heeft Talentum een start gemaakt met het integreren van 21^e-eeuwse vaardigheden in haar activiteiten. In de komende periode zal de focus liggen op het intensiveren van het schoolse programma.

Samenwerking

Talentum had in dit schooljaar een netwerk bestaande uit 29 partners in Wassenaar. Talentum geeft aan dat het grootste bereik van kinderen te behalen valt via het schoolse aanbod van activiteiten.

²⁷ Uit: "Evaluatie NME schooljaar 2016-2017"

Bereik

Dit schooljaar zijn 1675 unieke kinderen van het PO bereikt. Dit is 83% van het toenmalige schoolbestand binnen het PO. Er zit een grote spreiding in hoe vaak kinderen meegedaan hebben aan de projecten en activiteiten. Dit varieert grofweg tussen de 1 en de 45 keer. Over het VO is geen aantal unieke kinderen bekend.

PO/VO

In 2017-2018 zijn er twee verschillende projecten geweest gericht op het VO: Boost Your Energy (BYE!) en Loopbaan Oriëntatie (LOB). Deze projecten zijn aangevraagd vanuit het Rijnlands Lyceum Wassenaar. Het Adelbert College heeft deze projecten dit schooljaar niet afgenomen.

Verbeterpunten

Naast het buitenschoolse aanbod zal Talentum extra in gaan zetten op de schoolse activiteiten. Talentum heeft namelijk gemerkt dat daar het grootste bereik is. Het effect hiervan is tweeledig. Aan de ene kant wordt de bekendheid en zichtbaarheid van Talentum vergroot, wat een gunstig effect op de inschrijvingen van het buitenschoolse aanbod heeft. Aan de andere kant geeft het een kwaliteitsimpuls aan het geboden programma in de scholen.

NME

Talentum heeft in het schooljaar 2017-2018 voor het basisonderwijs in Wassenaar de integrale ontwikkeling en uitvoering van de NME verzorgd. Er zijn vier thema's aangeboden. Elk thema bestond uit een gastles gevolgd door een excursie. De gastlessen zijn bedoeld om de voorkennis en het enthousiasme rond de daaropvolgende excursies te vergroten.

Overzicht van de activiteiten

Talentgebied	Aantal soorten schoolse activiteiten	Aantal soorten buitenschoolse activiteiten	Aantal projecten
Sport & Spel	2	13	4
Kunst & Cultuur	1	14	10 (waarvan 2 voor het VO)
Natuur & Recreatie	1	4	0
Techniek & Wetenschap	0	3	0

Tabel 3: Aantal soorten activiteiten en projecten georganiseerd door Talentum in schooljaar 2014-2015. Gegevens zijn gebaseerd op de jaarverslagen van Talentum. Gegevens bieden geen inzage in de hoeveelheid lessen, hoe vaak de activiteit is gegeven, de bereikte scholen of aantallen deelnemers.

Schooljaar 2018-2019

Talentum verzorgde in 2018-2019 veel schoolse activiteiten. Daarbij leverden ze ook een bijdrage aan buitenschoolse activiteiten, en andere projecten.

Talentum heeft verder ingezet op de 21^e-eeuwse vaardigheden in Wassenaar. Binnen de SAD vormt de 21^e-eeuwse vaardigheden ook een speerpunt. Medewerkers hebben daarom tijdens het schooljaar 2018-2019 een uitgebreide training in 21^e-eeuwse vaardigheden gevolgd. Deze training was specifiek gericht op verdere implementatie en inbedding van deze vaardigheden in de werkwijze van de SAD.

Talentum heeft dit jaar vooral gericht op binnen schools aanbod, omdat het grootste bereik daar te realiseren viel. Talentum rapporteert hierover²⁸:

Hierin komen wij tegemoet aan de directe behoeften van scholen inzake ondersteuning en/of aanvulling op het reguliere aanbod. Ook worden hierbij initiatieven op scholen voor 'nieuwe vormen' van onderwijs ondersteund en geïmplementeerd. Voorbeeld hiervan is het 'Beweegplein' [...] De rol van Talentum bestaat hierbij zowel uit het samenbrengen van het benodigde netwerk, als uit de bewaking van het proces en de uitvoering van het programma.

Bereik

Aanmeldingen voor de buitenschoolse activiteiten stegen van 343 in 2017-2018, naar 631 aanmeldingen in 2018-2019. Dit is een stijging van 84%. Daarnaast heeft Talentum jeugdigen bereikt via de schoolse activiteiten, hoeveel jeugdigen is echter niet bekend. Daarnaast heeft Talentum 106 VO-leerlingen bereikt met het BYE-project. In totaal is Talentum dit jaar 9954 keer in contact geweest met verschillende jeugdigen uit Wassenaar.

PO/VO

Over het schooljaar 2018-2019 zijn door Talentum op het Rijnlands Lyceum Wassenaar twee activiteiten verzorgd:

1. Boost Your Energy (BYE); een interactieve middag met workshops voor 4 HAVO en 4 VWO.
2. Loopbaan Oriëntatie en Begeleiding (LOB); workshops voor leerlingen uit 5VWO.

Verbeterpunten

Talentum noemt in dit jaarverslag geen verbeterpunten.

---

²⁸ Uit: Jaarverslag 2018-2019

Samenwerkingen

Talentum heeft in schooljaar 2018-2019 samengewerkt met 33 partners in Wassenaar. Deze partners staan los van de gemeente en de scholen.

NME

In 2018-2019 viel Natuur en Milieu Educatie (NME) op de basisscholen van Wassenaar onder het takenpakket van Talentum. Dit was wel het laatste jaar dat Talentum NME-activiteiten verzorgde in Wassenaar. In 2019 heeft de gemeente besloten de middelen voor het NME-project vanaf schooljaar 2019-2020 stop te zetten.

Overzicht van de activiteiten

Talentgebied	Aantal soorten schoolse activiteiten	Aantal soorten buitenschoolse activiteiten	Aantal projecten
Sport & Spel	2	12	2
Kunst & Cultuur	1	19	3 (waarvan 2 voor VO)
Natuur & Recreatie	1	4	0
Techniek & Wetenschap	0	4	0

Tabel 4: Aantal soorten activiteiten en projecten georganiseerd door Talentum in schooljaar 2014-2015.

Gegevens zijn gebaseerd op de jaarverslagen van Talentum. Gegevens bieden geen inzage in de hoeveelheid lessen, hoe vaak de activiteit is gegeven, de bereikte scholen of aantallen deelnemers.

Schooljaar 2019-2020: afronding

In 2019 is door de gemeente Wassenaar besloten om met het brede school arrangement in de vorm van Talentum te stoppen per 2021. De subsidieovereenkomst loopt af na de contractperiode van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2020. Talentum schrijft hierover²⁹: *“Deze stijgende tendens en de zeer positieve reacties van ouders en kinderen, maken het extra spijtig dat Talentum per 31 december 2020 geen subsidie meer zal ontvangen.”*

De taken voor Talentum blijven tot eind december 2020 hetzelfde. In het laatste jaarverslag van Talentum (2018-2019) staan geen aankondigingen of voornemens voor het schooljaar 2019-2020 genoemd³⁰. Het enige wat Talentum benoemt³¹: *“Vanwege het feit dat*

²⁹ Uit: *Jaarverslag 2018-2019*

³⁰ In het interview met de directeur-bestuurder van de SAD geeft zij aan dat Talentum haar taken en verantwoordelijkheden zal doorzetten tot eind 2020, conform afspraken.

³¹ Uit: *Jaarverslag 2018-2019*

de gemeente heeft besloten de subsidie voor Talentum per 31 december 2020 stop te zetten, zullen er in 2020 geen activiteiten meer op het voortgezet onderwijs plaatsvinden.”

Op 12 maart 2019 zijn de SAD en Talentum schriftelijk geïnformeerd over het besluit van de gemeenteraad om de subsidie voor Talentum brede school arrangement te beëindigen.

Ervaren doelmatigheid door betrokkenen

Samenwerking

Over de samenwerking tussen de scholen en Talentum wordt positief gesproken door betrokkenen. De coördinator van Talentum werkte veel samen met scholen en kwam regelmatig op bezoek. De coördinator was effectief, enthousiast en betrokken. Voor het VO heeft de coördinator de activiteiten gericht op persoonlijke ontwikkeling opgezet en de verdieping op LOB-activiteiten op school. Het PO heeft ook veel gehad aan de coördinator.

Bij de start van Talentum is de coördinator heel betrokken geweest en is behoefte van scholen opgehaald. De coördinator had ook contact met verenigingen en maatschappelijke organisaties zoals het Jongerenwerk in Wassenaar. De scholen ervaren dat Talentum echt wens- en vraaggericht heeft gewerkt. De activiteiten werden op een effectieve manier gegeven door de combinatiefunctionarissen.

Uit de interviews met de directeur van het PO, de directeur-bestuurder van de SAD en de combinatiefunctionarissen blijkt dat er bij de start verschil in behoefte bestond tussen scholen. Er waren scholen die actief en scholen die minder actief de samenwerking met Talentum opzochten. De combinatiefunctionarissen geven aan dat het daarom voor hen soms moeilijk was om kinderen te bereiken bij de scholen die het aanbod van Talentum niet promoten.

Talentum bleef wel altijd in gesprek met deze scholen. De directeur-bestuurder van de SAD had het meeste contact in de samenwerking met scholen op bestuurlijk niveau. De basisscholen hadden tijdens de vergaderingen van het ScholenCollectief regelmatig de mogelijkheid om input te leveren aan Talentum.

Naast het contact met de scholen, had de directeur-bestuurder van de SAD het contact met de gemeente. Er waren regelmatig overleggen over Talentum op ambtelijk- en bestuurlijk niveau. De directeur-bestuurder noemt over de overleggen: *“De invulling van de activiteiten deden we als Talentum allemaal zelf, maar onze ideeën wilden we wel graag delen met de gemeente.”*

Deze samenwerking was een goede samenwerking. Wel ervaarde de directeur-bestuurder in de laatste periode minder contact met de beleidsadviseurs van gemeente Wassenaar. Hierbij noemt de directeur-bestuurder dat het een periode was waarin er te weinig of wisselende bemensing bij de gemeente was. Talentum stuurde wel elk jaar de rapportages en

behiel het gesprek op bestuurlijk niveau. Maar er waren in die periode minder gesprekken op ambtelijk niveau.

Het beeld van een minder actief betrokken gemeente in de laatste periode van de subsidie, bestaat ook bij de andere betrokkenen. Sommige betrokkenen vragen zich af of er niet een intensievere samenwerking had moeten zijn tussen de gemeente en Talentum. In het interview met een beleidsadviseur wordt genoemd: *“Wat speelt is dat de gemeente de rol als opdrachtgever niet heel strak heeft ingevuld. Niemand ‘bewaakte’ het dossier. Als je niet weet wat de doelen zijn, waar stuur je dan op?”* Beide beleidsadviseurs geven aan dat zij eigenlijk niet weten welk resultaat Talentum heeft behaald. De gemeente Wassenaar laat subsidiepartners redelijk vrij in de uitvoering, na afstemming over doelmatigheid.

Opbrengst van Talentum

Bij de start van Talentum was er een vertraging vanwege langdurige afwezigheid door ziekte van de directeur-bestuurder van de SAD. Zij geeft hierover aan dat de trage start ruimschoots is ingehaald. Mensen weten Talentum te vinden en de inschrijvingen zijn elk jaar hoger.

Als opbrengst van het brede school arrangement wordt door betrokkenen vooral de pedagogische winst benoemd: kinderen op een laagdrempelige manier met zichzelf in aanraking komen. Zo noemt de afdelingsleider van het VO:

“Het is ook vakwerk om zo speels op thematiek in te gaan. Zoals over de streep: dat is een heel kwetsbaar onderwerp. Het is belangrijk om hier sensitief mee om te kunnen gaan. Op dit soort kwetsbare thema’s zijn getrainde mensen heel belangrijk!”

Daarnaast wordt de maatschappelijke meerwaarde genoemd. Zo zijn de buitenschoolse activiteiten van Talentum voor de Wassenaarse kinderen onder andere gericht op de 21^e-eeuwse vaardigheden. De onderwijsadviseurs van de SAD adviseren de scholen inzake methoden, leerlijnen, e.d. op het terrein van 21^e-eeuwse vaardigheden en de combinatiefunctionarissen verwerken 21^e-eeuwse vaardigheden in hun buitenschoolse aanbod. Betrokkenen vinden het een fijn idee dat Wassenaarse kinderen meer aangeboden krijgen dan de 5,5 uur die ze in de schoolbanken zitten, of het profiel dat is gekozen. Binnen het VO zat de meerwaarde van Talentum in de specifieke en sensitieve manier waarop Talentum omging met de leerlingen. De activiteiten en degenen die dit begeleidden, namen de tijd nam om met deze kinderen aan de slag te gaan op het gebied van welzijn.

Talentum werkt drempelverlagend voor kinderen: door de activiteiten konden kinderen kennismaken met sport, spel, kunst, cultuur etc. Op sommige interessegebieden lag er nog een gat in het aanbod in Wassenaar. Talentum spoorde verenigingen ook aan om dit gat in te vullen met Talentum als partner.

Volgens de meeste betrokkenen is er een toename aan professionaliteit en intensivering van samenwerking. Dit is volgens de directeur in het PO zeker merkbaar:

“Je ziet dat Talentum zich in de loop van jaren is gaan richten op aanbod op maat. Kennend waar behoefte ligt. Van vooral de ontwikkeling van buitenschoolse activiteiten, naar een combinatie van binnen en buitenschoolse activiteiten wat op elkaar aansloot. In de uitvoering is het daardoor steeds professioneler overgekomen.”

Combinatiefunctionarissen delen deze mening. Ze hebben zichzelf als spin in het web ervaren. Daarnaast noemen zij nog een winst wat compleet losstaat van de doelstellingen: het bevorderen van sociale cohesie. Door tijdens de activiteiten samenwerking te stimuleren van kinderen van verschillende scholen, leren kinderen elkaar kennen en samenwerken.

Behalen van de doelstellingen

Sluitend netwerk verbreden en versterken

Bijna alle betrokkenen geven aan dat Talentum zeker heeft bijgedragen aan het verbreden en versterken van de diverse netwerken in Wassenaar. Combinatiefunctionarissen geven voorbeelden waarbij er vanuit zorginstellingen in Wassenaar doorverwezen wordt naar bijvoorbeeld de sportactiviteiten van Talentum. De directeur-bestuurder van de SAD noemt hierover:

“Vanzelfsprekend zijn de combinatiefunctionarissen geen zorgprofessionals en mogen derhalve ook geen letterlijke zorg aanbieden. Maar wat wel regelmatig gebeurde, is dat zorgprofessionals vanuit bijvoorbeeld de SAD, dan wel het CJG, kinderen verwezen naar het activiteitenaanbod van Talentum en dat deelname aan de activiteiten van Talentum een bijdrage leverde aan de ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen.”

Ook betrok Talentum veel verschillende en uiteenlopende partijen binnen Wassenaar. Bij het versterken van het netwerk hoort ook het verlagen van de drempel voor kinderen om hun talent te ontplooiën. Een combinatiefunctionaris noemt hierover:

“Veel kinderen ervaren drempelvrees om binnen te stappen bij een vereniging. Talentum verlaagt deze drempel doordat kinderen in een vertrouwde omgeving kunnen kennismaken met een sport.”

De afdelingsleider binnen het VO noemt dat de activiteiten die Talentum aanbood ook verder bouwde op de werkzaamheden van Stichting Jongerenwerk in de school. Talentum richtte zich voornamelijk op de individuele ontwikkeling van kinderen en hun talent, waartegen Stichting Jongerenwerk meer themagericht in de school te werk gaat. Dit wordt als aanvullend en waardevol gezien door de school.

Vraaggericht en evenwichtig aanbod van schoolse en niet-schoolse activiteiten

Talentum probeert een evenwichtig aanbod te bieden tussen schoolse en buitenschoolse activiteiten. Met de schoolse activiteiten bereikt Talentum veel kinderen. Anderzijds is het ook goed als er een buitenschools aanbod is voor de kinderen voor wie buitenschoolse activiteiten niet vanzelfsprekend zijn. De directeur-bestuurder van de SAD noemt hierover:

“Veel Talentumactiviteiten zijn vernieuwend (21^e-eeuwse vaardigheden). Ook is het zo dat sommige activiteiten, bijvoorbeeld op het terrein van Kunst en Cultuur (met name nieuwe media), Natuur, Milieu en Techniek, maar ook bepaalde sporten niet aanwezig zijn in het reguliere activiteitenaanbod in Wassenaar.”

De scholen zijn actief betrokken bij de organisatie van de activiteiten binnen het brede school arrangement. Binnen het ScholenCollectief is er regelmatig gevraagd naar de behoeftes van de scholen. Zo zijn er een aantal wensen en behoefte aangegeven. De directeur van de PO school geeft aan dat er beide veel schoolse en buitenschoolse activiteiten worden georganiseerd. De directeur geeft aan zelf liever nog meer schoolse activiteiten te zien, omdat die het beste bereik hebben. De afdelingsleider van het VO geeft aan juist alleen schoolse activiteiten in de vorm van projecten te hebben gehad.

De combinatiefunctionarissen benoemen dat Talentum naast de behoeftes vanuit het ScholenCollectief ook rekening hield met de behoefte van de Wassenaarse jeugdigen. Bij de start van Talentum bestonden klankbordgroepen van kinderen waren om erachter te komen waar de interesse en behoefte lag. De combinatiefunctionarissen van Talentum merkten echter dat niet alle kinderen uit de klankbordgroepen naar de activiteiten kwamen maar wel hun stempel drukten op het programma. Uiteindelijk is binnen Talentum gekozen om te kijken welke activiteiten aansloegen. Een combinatiefunctionaris noemt hierover: *“We zijn toen meer gaan kijken naar trends, zoals freerunning, gezond koken. Dat heeft wel gewerkt.*

We hebben vooral zelf ook gekeken: wat heeft Wassenaar nodig?" Op die manier heeft Talentum ingespeeld op thema's als duurzaamheid, 21^e-eeuwse vaardigheden en leren omgaan met geld.

Breed inhoudelijk aanbod

Talentum heeft altijd gekeken naar de balans tussen de verschillende talentgebieden³². Zowel de participanten van de scholen als de participanten van Talentum ervaren dat dit doel zeker is behaald. De directeur van het PO ervaart dit hetzelfde en noemt hierover:

"Er was veel aandacht voor thema's waar ze anders mogelijk niet mee in aanraking waren gekomen. Zoals fotografie, kunstzinnige vorming. Niet alleen sportief en spel, ook meer richting cultuur en kunst onderwijs. Onderzoeken, biologie, interesseverbreding. Ik noem het een breed aanbod."

Interessant is dat de afdelingsleider van het VO niet echt een breed aanbod van Talentum heeft ervaren, maar dat Talentum wel vraaggericht op het VO te werk is gegaan. De behoefte van de VO-scholieren lag bij welzijn en persoonlijke ontwikkeling. Talentum is daarmee aan de slag gegaan en heeft daarin ook verbreding gezocht. Wel gaf de afdelingsleider van het VO aan dat Talentum nooit een verbreding van activiteiten naar andere thematiek of andere gebieden voorgesteld, en daarom heeft het de afdelingsleider daar ook nooit naar gevraagd.

Leg verbindingen tussen bestaande organisaties en instellingen

Dit doel is volgens de deelnemers van de scholen en Talentum zeker gehaald. Talentum vormde een spin in de Wassenaarse maatschappij, organiseerde nieuwe samenwerkingen en sloot aan bij al bestaande netwerken. Een combinatiefunctionaris noemt: *"Daar hebben ze zeker aan bijgedragen, met name veel sportverenigingen en ook cultuurverenigingen. Het lukte ook om te verdiepen en verbreden."* De afdelingsleider van het VO noemt dat ze nu meer idee heeft waar ze bepaalde workshops of gastlessen zou kunnen aanvragen en hoe dat te organiseren, zoals 'Over De Streep'.

Verbeter sociale competenties en bevorder deelname aan het maatschappelijk verkeer

Talentum wilde een maatschappij in het klein zijn, met focus op burgerschap, samenwerken en omgaan met elkaar. Een voorbeeld hiervan is de activiteit waarbij de jeugdredactie artikelen heeft geschreven over onderwerpen uit de samenleving. De directeur-bestuurder van de SAD denkt dat deze doelstelling veelal aan de orde is geweest. Zo noemt ze dat door in

---

³² De vier talentgebieden zoals omschreven op bladzijde 19.

te zetten op bepaalde activiteiten, er automatisch ook aandacht is besteed aan competenties als samenwerking en sociale vaardigheden. *“Bijvoorbeeld bij Jiu-jitsu. Kinderen leren zichzelf op een spelende manier te verdedigen, waardoor hun weerbaarheid wordt vergroot.”* Een ander voorbeeld is door de Talentumactiviteiten te koppelen aan 21^e-eeuwse vaardigheden. Zo is geïnvesteerd in de sociale competenties van kinderen en bevordering van deelname aan het maatschappelijk verkeer.

De participanten van de scholen geven aan dit doel wel ervaren te hebben. De afdelingsleider van het VO noemt dat kinderen mondigheid en voor jezelf opkomen leren. Ook komen ze meer in aanraking met henzelf en persoonlijke ontwikkeling. Dit is volgens de afdelingsleider een waardevolle aanvulling die niet mogelijk is in het reguliere mentorprogramma.

Laagdrempelig op school en in de buurt voor alle kinderen

Betrokkenen geven aan dat Talentum veel activiteiten organiseert voor alle kinderen. Dit aanbod is breed en in de buurt. De activiteiten vinden onder andere plaats op de scholen. De scholen verspreiden ook de boekjes en de nieuwsbrieven. Daarmee bereikt Talentum de kinderen in de buurt. Ook worden de activiteiten van Talentum zichtbaar gemaakt via informatieborden, de bibliotheek, Facebook en de website. Betrokkenen ervaren hierdoor dat Talentum laagdrempelig werkt. Hierdoor zijn veel kinderen in aanraking gekomen met thema's waar ze anders mogelijk niet mee in aanraking waren gekomen. Het aanbod bood toegankelijkheid tegen lage kosten. Een combinatiefunctionaris noemt daarover:

“Een meneer gevlucht uit Afghanistan komt ook met zijn vier kinderen naar de schaatsinstuif. Normaal kost entree €5, per kind wat hem dus €20 zou kosten. Bij Talentum betaalt hij €4,-”.

Met de gemeente is de afspraak gemaakt om de kosten voor kinderen laag te houden. Talentum rekent een bedrag voor één euro voor een activiteit. Een symbolisch bedrag, waarbij de inschrijving niet vrijblijvend is maar wel laagdrempelig. Wel wordt genoemd door een combinatiefunctionaris: *“Die regeling heeft soms ook tegengewerkt, omdat het idee bestaat dat het zó goedkoop is, dat het niks kan voorstellen.”*

Talentum heeft sowieso gestoeid met het imago van de activiteiten die ze aanboden. Zo wilden ze de activiteiten zeker niet promoten als lessen om van het schoolse karakter weg te blijven. *“Kinderen ontploffen bijna als ze binnen komen, daarom geven wij het anders vorm. Serieuze ondertoon, maar zonder het schoolse jasje.”* De promotie van activiteiten in plaats

van lessen zorgde er wel voor dat volwassenen het soms ook zo simpel ervaren. Dat doet volgens de combinatiefunctionarissen vaak onrecht aan de planning, gedachte en de diepte van de activiteiten.

Hoewel de activiteiten op het PO zicht richtten op alle kinderen in de leeftijdsgroep 4-18, lag de focus voornamelijk op leerlingen in het primair onderwijs. De afdelingsleider van het VO geeft aan dat Talentum zeker niet alle jeugdigen op het VO heeft bereikt. De projecten richtten zich op vierdejaars- en vijfdejaarsstudenten in de vorm van het BYE!-project en Loopbaanoriëntatiebegeleiding (LOB). Dit was wel de behoefte in het VO. Talentum had gesprekken met het Adelbert College en Rijnlands College, de VO scholen in Wassenaar. De directeur-bestuurder van de SAD geeft daarover aan:

“De scholen gaven toen aan: onze kinderen hebben al zoveel huiswerk en zoveel sport. De inschatting was dat er geen gebruik van zou worden gemaakt. We hebben toen in samenwerking met de scholen voor voortgezet onderwijs gekeken wat de leerlingen wel zouden kunnen gebruiken. Daaruit kwamen de LOB en BYE! projecten.”

Benutten van bestaande netwerken en professionalisering

Op dit doel weten de meeste betrokkenen niet echt een antwoord te formuleren omdat het doel te algemeen is opgesteld. De combinatiefunctionarissen geven wel allemaal aan dat Talentum aan dit doel heeft bijgedragen. Zo dachten combinatiefunctionarissen mee met verenigingen op het gebied van uitbreiding van activiteiten en boden ze aansluitende lesideeën aan leerkrachten. Talentum had veel samenwerkingspartners in Wassenaar. De hoeveelheid samenwerkingen nemen toe en worden hechter naarmate de samenwerkingen langer bestaan. Daarnaast bestaan bij de SAD al diverse netwerken in zorg en onderwijs. *“Als er dwarsverbanden zijn te maken met projecten van Talentum, schuift Talentum ook aan.”*

Focus op kinderen die anders heen buitenschoolse activiteit kunnen doen, maar niemand uitsluiten

Hoewel Wassenaar bekend staat als een gemeente met veel gezinnen met een bovenmodaal inkomen, zijn er ook gezinnen waarvoor dat niet geldt.³³ Een participant noemt: *“Er leven in*

---

³³ In Wassenaar richt het minimabeleid zich op huishoudens met een inkomen tot 110% van het wettelijk sociaal minimum. Uit de Armoedemonitor 2016 van 2017 over de gemeente Wassenaar blijkt dat in 2016 5,2% van de huishoudens in Wassenaar een inkomen tot 110% van het sociaal minimum had. Het gaat in totaal om 603 huishoudens.

Wassenaar 250 kinderen op basis van 2000 kinderen onder armoedegrens volgens stichting leergeld.³⁴

De combinatiefunctionarissen noemen dat Talentum laagdrempelig werkt, en dat niemand wordt buitengesloten. De directeur-bestuurder van de SAD noemt dat het ook bijdraagt aan de kanselijkheid van kinderen binnen Wassenaar:

“Door de activiteiten van Talentum, die een euro per keer kosten, hebben deze kinderen ook toegang tot een divers en kwalitatief goed activiteitenaanbod. In het kader van kanselijkheid werkt talentonderwijs en Talentum heel goed.”

Ook zijn er verschillende initiatieven geweest waarbij strippenkaarten voor activiteiten bij Talentum zijn uitgedeeld, zodat sommige gezinnen niet de eigen bijdrage hoefden te betalen:

“De dame van stichting leergeld deelt ze ook nog steeds uit. Wij (combinatiefunctionarissen) merken niet wie dat dan zijn, we kunnen dan niet zien wie die deelnemer is. Bij het innemen bij de kaarten kunnen we dus niet zien we er onder de inkomensgrens zit.”

Betrokkenen geven aan dat je ziet dat de kinderen vanuit lagere sociaaleconomische achtergronden het meest gebruik van maakten in het aanbod. Hoewel Talentum dus voorziet in een breed aanbod en niet discrimineert, zijn bepaalde populaties actiever in deelname. Een combinatiefunctionaris noemt: *“Het enige wat we aan positieve discriminatie gedaan is dat we in bepaalde wijken meer activiteiten hebben georganiseerd.”*

Bovendien zijn de activiteiten ook van meerwaarde voor de kinderen die in een gezin opgroeien die wel de middelen (zouden) hebben voor de activiteiten. Het draagt onder andere ook bij aan sociale ontmoeting en de samenwerking van kinderen uit verschillende wijken. De afdelingsleider van het VO noemt hierbij ook:

“Mentale weerbaarheid, emotionele armoede of negatieve gesteldheid is niet van buiten af te zien en kan overal spelen. Wat dat betreft maakten we met de projecten geen onderscheid, het is een inclusieve activiteit waar alle kinderen bij kunnen.”

---

³⁴ Na onderzoek op dit statement van de participant blijkt uit de GGD gezondheidsmonitor dat 1 op de 20 kinderen in Wassenaar onder de 110% inkomensgrens komt (minima). Dat zijn 290 kinderen in 2016. (Bron in literatuurlijst)

Ervaringen van kinderen en ouders

Opvallend is dat beide de gemeente als de scholen aangeven het vreemd te vinden dat er in de zes jaar dat de brede school loopt, nooit een breder onderzoek is geïnitieerd naar de klanttevredenheid. De directeur van de PO school noemt hierover: *“Vanuit scholen hebben wij zeker wel een positief woord, maar ouders weet ik niet. Ik weet ook niet of er tevredenheidsonderzoek is geweest vanuit Talentum.”* En een beleidsadviseur noemt: *“Eigenlijk gek, je moet als opdrachtgever er veel vaker bij stilstaan en mensen vragen hoe het wordt ervaren.”* De directeur-bestuurder van de SAD noemt hierover dat Talentum de tevredenheid van kinderen en ouders middels evaluatieformulieren en feedback regelmatig onderzoekt en meeneemt in besluiten binnen Talentum. Soms komen er ook spontane reacties binnen via de verschillende platforms waarop Talentum promotie regelt.

Bijna alle betrokkenen geven aan alleen maar positieve reacties te krijgen van de deelnemende kinderen en hun ouders. De betrokkenen die op scholen werken, gaven aan dat de kinderen heel positief waren over de activiteitbegeleiders en het leuk vonden om mee te doen aan (buiten-)schoolse activiteiten. Op het VO waren de leerlingen erg enthousiast: *“Zo gaven leerlingen aan het prettig te vinden om te leren gevoelens delen, ontdekken van zwakke en sterke punten en dat fouten maken mag.”*

De combinatiefunctionarissen zagen bepaalde kinderen vaak terug, kinderen die een bepaalde interesse hadden of het lastig vonden om bij verenigingen in een grote groep mee te komen. Ook waren er bijvoorbeeld kinderen met autisme die zich veilig voelde bij een specifieke combinatiefunctionaris, waarna ze vaker naar de lessen van die persoon terugkwamen: *“We hebben dit nu zes jaar gedaan en Talentum is daardoor een doorgaande lijn geweest voor een bepaalde groep kinderen. Zij zijn opgegroeid met ons.”*

De scholen en Talentum benadrukken dat ze bijna geen negatieve reacties kregen op hun programma van ouders. Scholen geven aan dat ze niet veel negatiefs hoorde, maar ook niet per sé positief. Ouders hielden zich redelijk op afstand. De positieve geluiden van ouders kwamen vooral bij de combinatiefunctionarissen zelf binnen.

De combinatiefunctionarissen van Talentum ervaarden wel verschil tussen PO-scholen en hun actieve rol in promotie van Talentum. Als kinderen van een basisscholen die niet actief Talentum promoot vervolgens toch gebruik maakt van het aanbod van Talentum, zijn ouders vaak verbaasd waarom ze het aanbod niet eerder kenden.

Financiële kaders

Subsidiësamwerking Rijk en Gemeente Wassenaar

In juni 2012 is vanuit het Rijk toekenning verkregen om de inzet van 3.1 fte aan combinatiefunctionarissen³⁵ in Wassenaar mogelijk te maken. Er is sprake van ‘matching’ gelden, waarbij naast de rijkssubsidie van 40%, de gemeente 60% zelf moeten cofinanciering; al dan niet met derden. De rijksbijdrage bedraagt €61.280 per jaar. De gemeente dient zelf te zorgen voor cofinanciering van maximaal € 91.920 bij 3.1 fte.

Het bruto bedrag van de subsidie aan de SAD ten behoeve van Talentum bedraagt daarom structureel €153.200 vanaf 2014. Het gaat hierbij om geormerkt geld, bestemd voor de personele inzet van combinatiefunctionarissen. Het mag niet worden ingezet voor de uitvoering van projecten/ activiteiten.

Voor de start van het project heeft de SAD ten behoeve van Talentum eenmalig 101.466 ontvangen, voor de opstartfase tussen augustus en december 2013. Van dit bedrag mocht wel een gedeelte aangewend worden voor opstartkosten en -activiteiten.

De subsidie vanaf 2014 is daarom als volgt opgebouwd³⁶:

€61.280	bijdrage ministerie van Onderwijs, Cultuur en Sport (40%)
€91.920	bijdrage gemeente (60%)
<hr/>	
€153.200	normbedrag Brede Impuls combinatiefuncties bij 3.1 fte

De afspraak met Talentum was dat er nog apart geld kon worden aangevraagd voor de financiering van de activiteiten. Maar aangezien er vertraging was opgelopen in de opstart van de Brede School activiteiten in 2013, was er geld over in de reserve van de daarop volgende jaren³⁷. Hiervan zijn in de eerste jaren de activiteiten betaald in de startjaren, in samenspraak met de gemeente.

³⁵ Het aantal fte is gebaseerd op de verdeelsleutel van het aantal inwoners tot 18 jaar. Wassenaar heeft zich ingeschreven voor 80% van 3.8 fte (= 3.1fte)

³⁶ Uit: “Uitvoeringsovereenkomst 2013 Talentum en gemeente Wassenaar”

³⁷ Dit blijkt uit de jaarrapportages van SAD.

Vanaf 2016 gold een vernieuwde uitvoeringsovereenkomst tussen de gemeente Wassenaar en Talentum. Voor het organiseren van activiteiten is vanaf toen structureel €40.000 per jaar extra uitgetrokken door de gemeente Wassenaar.

De subsidie vanaf 2016 is daarom als volgt opgebouwd³⁸:

€61.280	bijdrage ministerie van Onderwijs, Cultuur en Sport (40%)
€91.920	bijdrage gemeente (60%)

€153.200 normbedrag Brede Impuls combinatiefuncties bij 3.1 fte

+ €40.000 extra bijdrage gemeente wassenaar voor activiteiten

---

€193.200 totaal per subsidiejaar

Concrete bijdrage per jaar aan Talentum brede school arrangement

Uit de uitvoeringsovereenkomsten, subsidievaststellingen en de financiële cijfers van de concern-control van gemeente Wassenaar blijken de volgende jaarlijkse subsidiestromen aan Talentum:

Subsidiejaar	Totale subsidie	Waarvan Rijksbijdrage	Netto kosten gemeente Wassenaar
2013	€101.466	€30.640	€70.826
2014	€153.200	€61.280	€91.920
2015	€153.200	€61.280	€91.920
2016	€193.200	€61.280	€131.920
2017	€193.200	€61.280	€131.920
2018	€193.200	€61.280	€131.920
2019	€193.200	€61.280	€131.920

Tabel 5: totale subsidie aan Talentum voor het brede school arrangement tussen 2013 en 2019

³⁸ Uit: "Uitvoeringsovereenkomst 2017 gemeente Wassenaar en Talentum"

Gemaakte jaarkosten Talentum brede school arrangement

De jaarrapportages van de SAD zijn aangeleverd en bestudeerd. Daaruit blijken de volgende opmerkingen wat betreft uitgaven aan Talentum:

Jaarrapportage	Opmerkingen w.b.t. uitgaven Talentum voor brede school arrangement
2014	Door vertraging van het project wordt er in boekjaar 2014 €51.512 subsidie overgehouden. In overeenstemming met de opdrachtgever (gemeente Wassenaar) zijn er aparte afspraken gemaakt over het besteden van deze subsidie. (Uit de jaarverslagen van Talentum blijkt dat deze overgebleven subsidie voor activiteiten wordt gebruikt middels een reservepost.)
2015	In 2015 is er €35.645 euro over het jaarbudget heen gegaan, welk bedrag wordt onttrokken uit de reserve van 2014.
2016	Het resultaat over 2016 bedraagt €7868 positief, deze wordt aan de reserve toegevoegd conform afspraken met de gemeente.
2017	De totale opbrengst van 2017 is volledig besteed. Daarnaast is een extra bedrag van € 18.927 besteed uit de reservepost
2018	De totale opbrengst van 2018 is volledig besteed. Daarnaast is een extra bedrag van € 24.652 besteed uit de reservepost.
2019	Nog onbekend

Tabel 6: opmerkingen m.b.t. uitgaven door Talentum voor het brede school arrangement tussen 2014 en 2018

Aparte financiering voor NME

Vanaf september 2016 tot september 2019 is Talentum daarbij verantwoordelijk geweest voor Natuur- en Milieueducatie. Dit is gefinancierd vanuit de milieuafdeling van gemeente Wassenaar middels inkoop. Uit de jaarverslagen van Talentum blijkt wel dat de middelen voor NME vanaf schooljaar 2019-2020 zijn stopgezet omdat de gemeente hiervoor geen middelen meer beschikbaar stelde. Het NME door Talentum is gestart als pilot na een onderuitputting van het milieubudget. Volgens de betrokken beleidsadviseur is het nooit de bedoeling geweest om er een structureel project van te maken.

Schooljaar	Totale kosten gemeente
2016 - 2017	€12.812,50
2017 - 2018	€12.275
2018 - 2019	€1254,48

Tabel 7: overzicht bekostiging voor organisatie natuur- en milieueducatie tussen 2016 en 2019

Doelstellingen voor de toekomst

Het wordt door de meeste betrokkenen als gemis ervaren dat de kennis en kunde van Talentum wegvalt. Zo noemt de directeur van de basisschool: *“Wij wilden juist verder gaan borduren op het brede school concept middels een integraal kind centrum.”* Duidelijk is dat de betrokkenen het concept van de brede school als een aanvulling zien in Wassenaar en de doelstellingen nog steeds ondersteunen. De participanten van de scholen geven aan dat ze de constructie van een samenwerkingspartner zoals Talentum ideaal vonden. Daarnaast wordt in de interviews met betrokkenen genoemd dat Talentum een integraal geheel van talentontwikkeling bood. Voor de ouders en kinderen is het een verlies van een stuk participatie en versterking van de sociale activiteit van kinderen wanneer Talentum wegvalt.

Opvallend is dat er in de toekomst vooral behoefte is aan specialistische activiteiten, lessen die scholen niet kunnen verzorgen en specifieke materialen, kennis of locaties vereisen. Het VO heeft vooral activiteiten (projecten) gehad gericht op persoonlijke ontwikkeling. Het PO daarentegen heeft een heel uitgebreid programma op de vier talentgebieden³⁹ gehad en gaat dit zeker missen in de toekomst. De directeur van het PO geeft aan dat er in sport nog wel een mogelijkheid zit om de gaten die ontstaan op te vullen door connecties te leggen met de sportvereniging. Bij hem zit het gat vooral in de onderwerpen waar specialisme voor nodig is. In lijn met de directeur van het PO, geven de combinatiefunctionarissen van Talentum hierover aan dat op het gebied van specifieke sporten, theater- en podiumkunst en natuur- en milieu erg weinig aanbod is in Wassenaar buiten Talentum. Daar ontstaat in de toekomst een gat.

Voor het VO worden incidentele projecten genoemd, aansluitend op thematiek in welzijn, persoonlijke ontwikkeling en duurzaamheid. De afdelingsleider van het VO noemt: *“Als de gemeente iets laat komen met groot project met groepen met TU Delft ofzo, dat zou fantastisch zijn.”* Met een krap budget zou de afdelingsleider van het VO in de toekomst gaan werken met kleine groepen op basis van vrijwillig aanmelden van de leerlingen zelf. Dit is dan een toevoeging voor de leerlingen die persoonlijk vastlopen of niet weten wat ze willen.

Volgens de gemeentelijke beleidsadviseurs moet de toekomst van talentonderwijs draaien om de versterking van de kwaliteit van het cultuuronderwijs op het PO.

---

³⁹ Zie pagina 19

Rollen en verantwoordelijkheden

De betrokkenen geven allemaal aan dat er weinig tijd is voor scholen om extra aanbod in talentonderwijs te organiseren. Leraren zijn druk en overbezet. Tijdsbezetting vormt dus een obstakel. Daarnaast vragen de betrokkenen van de scholen zich af wie de activiteiten zou gaan bekostigen. Om het laagdrempelig te houden voor de doelgroep die je juist wil aanspreken, moeten de kosten laag blijven voor ouders. Scholen staan open om te praten over een samenwerking met de gemeente.

De beleidsadviseurs merken dat de gemeente vooral terugtrekt uit culturele zaken in de Wassenaarse samenleving. Dit ervaren ze door bezuinigingen op het gebied van cultuur, muziek en sport in de afgelopen jaren. De vraag wordt gesteld of je als gemeente actief moet sturen op de participatie van jeugdigen in deze gebieden. Een beleidsadviseur noemt daarnaast dat het curriculum van scholen binnenkort veranderd waardoor cultuureducatie een verplichting wordt voor scholen. Verder noemt deze beleidsadviseur: *“De gemeente zit niet heel erg op de invulling van cultuureducatie, maar vindt het wel van belang dat kinderen kennis kunnen maken met kunst & cultuur.”*

Een directeur van het PO ziet zeker meerwaarde in een gezamenlijke investering in talentonderwijs: *“Als je met elkaar (gemeente en scholen) daar weer samen met een oplossing komt, wil ik er wel in investeren. Maar het waarom moet wel duidelijk zijn met elkaar.”* Het is voor de directeur nog onduidelijk wie verantwoordelijk wordt voor de nieuwe kosten. Het is vooral zaak om dan te bespreken wat het gewenste doel moet zijn.

De afdelingsleider van het VO heeft vooral interesse in persoonlijke ontwikkeling en thematiek zoals duurzaamheid en techniek. Daarin zijn er binnen het VO vooral kansen om incidentele activiteiten te ontwikkelen in samenwerking met anderen. Een voorbeeld dat wordt genoemd is een duurzaamheidsproject in samenwerking met een universiteit.

Eventueel zijn samenwerkingen mogelijk met nieuwe partijen om dezelfde doelen te behalen. De beleidsadviseur van de gemeente oppert of het een idee is om meer projectmatig te werken voor activiteiten die talentonderwijs stimuleert. Dat zou aansluiten bij de vermindering van gelden en de wensen van de scholen. Wellicht zijn er daarnaast ook nog andere mogelijkheden voor matchingsfinanciering vanuit het Rijk, zoals de nieuwe Cultuureducatie met Kwaliteit regeling in 2021. De afdelingsleider van het VO noemt dat de middelbare scholen in Wassenaar momenteel meer energie en tijd steken in de samenwerking met stichting Jongerenwerk en vraagt zich af of daar een samenwerking

mogelijk is. Ook de SAD stelt zichzelf beschikbaar om een rol te spelen in talentonderwijs binnen Wassenaar. De directeur-bestuurder noemt:

“Ik ben altijd bereid om nieuwe ideeën van de gemeente inzake talentonderwijs met elkaar te verkennen en om een rol te spelen in de toegang tot de scholen. [...] Als advies wil ik meegeven aan de gemeente: raadpleeg de scholen en de SAD als je nieuwe initiatieven wil ontwikkelen op het terrein van talentontwikkeling. En gebruik daarvoor de infrastructuur die er al is.”

Conclusie

Dit onderzoek richtte zich op de doelmatigheid en doelgerichtheid van de Regeling Brede School Impuls, oftewel naar het verzorgde brede school arrangement door Talentum. De onderzoeksvraag daarbij luidde:

Hebben de uitgevoerde activiteiten van de Regeling Brede School Impuls in de periode 2013-2019 bijgedragen aan de vooraf gestelde doelen en is dit gebeurd binnen de gestelde (financiële) kaders? En wat kunnen we hiervan leren met het oog op de toekomst waarin de subsidie aan Talentum beëindigd wordt, maar waarbij de gestelde doelen nog steeds relevant zijn?

Na de analyses kan worden geconcludeerd dat de activiteiten van de RBSI zeker hebben bijgedragen aan de vooraf gestelde doelen. Deze doelen zijn ook behaald binnen de financiële kaders in 2013-2019. Wel zijn er verbeteringen te formuleren op het gebied van monitoring en sturing. Ook zit er veel variatie tussen de doelgroepen van de Wassenaarse jeugd met betrekking tot het behalen van de doelen. Deze variatie is echter wel verklaarbaar door situationele factoren en is altijd afgestemd met de gemeente. Ook blijkt dat er nog steeds een grote behoefte is voor talentonderwijs in Wassenaar, en dat er voldoende kansen zijn om na 2020 hierin te investeren. In de volgende alinea's worden de genoemde conclusies wat breder besproken.

Doelmatigheid van het brede school arrangement

De positionering van Talentum als operationeel partner in de Wassenaarse samenleving op het gebied van talentonderwijs stond door de jaren heen steeds steviger. Deze positie versterkte door diverse samenwerking en de toename zoals omschreven in de jaarverslagen. Ook diverse zorgpartners in Wassenaar wisten Talentum in te zetten in het zorgaanbod van kinderen, wat een sluitend netwerk van zorg versterkte. De ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen is daarom door Talentum versterkt binnen Wassenaar. Deze lijn is vooral in het primair onderwijs zichtbaar.

Uit de jaarverslagen bleek dat Talentum hun aanbod in schoolse activiteiten, buitenschoolse activiteiten en projecten tussen 2013 en 2019 afgestemd heeft op de doelgroep en de respons van jeugdigen. Uit de jaarverslagen en de interviews met betrokkenen bleek dat het aanbod van Talentum goed is afgestemd op de wensen van scholen zelf. Er was breed aanbod en zelfs de activiteiten binnen de talentgebieden liepen uiteen. Scholen zijn tevreden met Talentum en

hun inzet. Ook heeft Talentum laten zien dat ze meedenken op alle vlakken rondom het kind. Zo heeft Talentum zich ook ingezet op het gebied van 21^e-eeuwse vaardigheden en tijdelijk NME-activiteiten overgenomen van de gemeente.

Het aanbod binnen het primair onderwijs was (sec bekeken) niet in balans met het aanbod in het voortgezet onderwijs. Uit de jaarverslagen van Talentum blijkt dat ze hebben ingespeeld op de maatwerkvraag van het voortgezet onderwijs, namelijk: persoonlijke ontwikkeling. Hierin heeft Talentum in een behoefte voorzien. Uit de interviews bleek daarnaast dat de behoefte ook groter is bij het primair onderwijs. Op het voortgezet onderwijs wordt namelijk al kunsteducatie (CKV en KCV) gegeven en ook standaard sportles. Daardoor is de focus voornamelijk op het primair onderwijs komen te liggen. Dit sluit echter niet helemaal aan bij de intenties van de RBSI om een doorlopende leerlijn te creëren voor kinderen van 4 tot 18 jaar. Op het voortgezet onderwijs is namelijk alleen de 4^e en 5^e klas is bereikt. Hierdoor is een grote groep tieners uit het potentiële bereik van Talentum overgeslagen.

Ondanks dat uit de interviews bleek dat de beleidsadviseurs van de gemeente zich afvroegen hoe goed de balans tussen schoolse- en buitenschoolse activiteiten was, bleek de balans tussen de schoolse en buitenschoolse activiteiten in beide de jaarverslagen als de interviews met betrokkenen. Uit de jaarverslagen van Talentum bleek dat er veel werd geïnvesteerd in het schoolse, maar dat er ook een vast en uitgebreid buitenschools aanbod bleef overeind staan. Voor Talentum was de combinatie vooral versterkend bedoeld.

Het aanbod van Talentum in activiteiten binnen het brede school arrangement liep inhoudelijk uiteen van cultuur, sport, welzijn, duurzaamheid, techniek en natuur. Er zijn veel activiteiten georganiseerd en uit de cijfers blijkt dat hier altijd een balans in werd gezocht. Wel is duidelijk dat de focus lag op sport & spel, en kunst & cultuur. Talentum heeft het primair onderwijs altijd actief betrokken in dit aanbod. Door de jaren heen is er een beweging geweest van voornamelijk buitenschoolse activiteiten naar een balans tussen schoolse en buitenschoolse activiteiten. De aanmeldingen van de buitenschoolse activiteiten namen toe naarmate er meer schoolse activiteiten zijn georganiseerd, omdat de schoolse activiteiten extra PR als bijkomend effect had.

Uit de jaarverslagen met Talentum bleek een opbouw van samenwerkingspartners door de jaren heen. Hierin is duidelijk dat Talentum steeds vaker als partner wordt gezien door maatschappelijke partners, en andersom de verbinding ook steeds meer wordt gevonden door deze maatschappelijke partners.

Door de projecten die voor het voortgezet onderwijs zijn georganiseerd, heeft Talentum bijgedragen aan de verbetering van sociale competenties van jongeren. Door op zoek te gaan naar de persoonlijke ontwikkeling van leerlingen, draagt Talentum daarmee ook indirect bij aan het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer van dezelfde jongeren. Voor het primair onderwijs geldt dat Talentum sociale competenties versterkte door een leuke activiteit te combineren met het versterken van een sociale competentie.

Het brede school arrangement heeft aangesloten op de vindplaats van jeugdigen in Wassenaar, namelijk de scholen. De samenwerking met het primair onderwijs was hecht en met het voortgezet onderwijs is ook een goede samenwerking opgetuigd. Uit de interviews en jaarverslagen blijkt dat er wel verschil heeft bestaan tussen de Wassenaarse scholen wat betreft het actief samenwerking zoeken met Talentum. Daarnaast heeft Talentum door samen te werken met allerlei maatschappelijke partners binnen Wassenaar en mee te denken met het aanbod van deze partners, zich bewezen een partner te zijn die wil meedenken in het brede veld rondom jeugdigen heen.

Uit de interviews bleek dat er gekozen is om de activiteiten van het brede school arrangement open te stellen voor alle kinderen. Het laagdrempelig houden van de activiteiten was heel belangrijk voor Talentum, en blijkt uit de lage toegangsprijs, de welwillendheid om samen te werken met organisaties als de Voedselbank en Stichting Leergeld, en het verbreden van aanbod op school. Uit de interviews blijkt bovendien dat in de praktijk de scholen in de wijken waar het gemiddelde inkomen lager ligt, de meeste activiteiten van Talentum werden afgenomen.

Doelen rijksregeling

De activiteiten die Talentum heeft uitgevoerd in Wassenaar hebben goed aangesloten op de doelen van de Rijksregeling Brede Combinatie Functionarissen. De activiteiten hebben sportief en cultureel aanbod gestimuleerd en uitbreiding verzorgd van deze gebieden voor de kinderen in Wassenaar. Dit is in het primair onderwijs gedaan, en ook in het voortgezet onderwijs.

Uit de interviews met betrokkenen en de jaarverslagen bleek dat Talentum een versterking van sport- en spelverenigingen heeft gerealiseerd. Ook de verbinding met andere maatschappelijke partners in Wassenaar is gerealiseerd. De activiteiten waren laagdrempelig en deelname aan de activiteiten was voor alle jeugdigen open. Ook heeft de Wassenaarse jeugd kunnen kennismaken met kunst en cultuur door de grote hoeveelheid activiteiten.

Dagelijks sport- en beweegaanbod is aangevuld met de activiteiten van Talentum. Een groot deel van de georganiseerde activiteiten hebben zich gericht op sport en spel. Dit was voor alle leerlingen toegankelijk van het primair onderwijs. Hiermee heeft Talentum ook gezondheid en leefbaarheid in de wijk gestimuleerd volgens betrokkenen.

Wel valt daarbij de kanttekening te plaatsen dat de focus van de activiteit van Talentum voornamelijk lag op het primair onderwijs. Dit bleek uit de documentanalyse alsook uit de interviews met betrokkenen. Talentum richtte zich voornamelijk op het primair onderwijs, omdat daar de grootste groep kinderen vindbaar zou zijn en omdat daar meer behoefte lag. Hierdoor is er een doelgroep gemist (12 – 18) op het gebied van sport- en cultuurstimulatie.

Financiële kaders

De doelen zoals opgesteld voor de RBSI zijn behaald binnen de financiële kaders. De Rijksregeling Brede Combinatie Functionarissen heeft binnen Wassenaar voor 40% van de subsidiegelden gefinancierd. De overige 60% kwam uit het budget van Wassenaar. Dit is door Talentum ingezet voor 3.1 FTE, wat door hen is gedaan. Daarnaast heeft de gemeente Wassenaar vanaf 2016 40.000 extra gegeven voor activiteiten, wat Talentum ook heeft gebruikt.

In de financiële analyse kwam naar voren dat het project in de start (2013) wat vertraging opliep. Daarom heeft Talentum met de gemeente onderling afspraken gemaakt dat Talentum overgebleven financiering uit subsidiegelden mag overhouden en investeren in de jaren die volgen. Talentum heeft zich hier netjes aan gehouden door te rapporteren wat er met de reservegelden wordt gedaan. Dit wordt gerapporteerd in de jaarrekeningen van de SAD. Na gesprek met Talentum bleek dat het overschot uit 2013 en 2014 uiteindelijk goed samenliep met de opbouwende tendens van Talentum, waarbij door de jaren heen meer geld nodig was voor activiteiten vanwege de groeiende vraag. Talentum heeft hiervoor de reserves uit de voorgaande subsidiejaren gebruikt, conform afspraak met de gemeente.

Rapportage en monitoring

Talentum heeft op veel gebieden voldaan aan de afspraken uit de uitvoeringsovereenkomst van de RBSI. Er lag een afgestemd plan van aanpak voor het brede school arrangement (het Implementatieplan). Er zijn ieder jaar minimaal drie combinatiefunctionarissen en een coördinator aangesteld. Talentum heeft ieder jaar netjes het jaarverslag ingeleverd bij de gemeente. Het jaar 2015-2016 ontbreekt in documentatie, maar betrokkenen geven aan dat

dit verslag er wel was. Ook heeft Talentum op reguliere basis gesproken met beleidsadviseurs en bestuur van gemeente Wassenaar. De samenwerking tussen de gemeentelijke beleidsadviseurs en Talentum was aan de start van het brede school arrangement hecht, maar was de laatste jaren minder zichtbaar door een bezettingstekort bij de gemeente Wassenaar. Talentum heeft desondanks bestuurlijke overleggen gevoerd en jaarverslagen opgeleverd.

In de jaarverslagen van Talentum werd helaas niet teruggegrepen op de doelstellingen die zijn opgesteld en genoemd in de uitvoeringsovereenkomst uit 2013. In plaats daarvan werden doelstellingen meer impliciet benoemd en vormden de jaarverslagen meer een samenvatting van het afgelopen schooljaar.

Uit de documentanalyse werd duidelijk dat Talentum veel, maar niet alle afspraken met de gemeente heeft nagekomen. Zo zijn er geen prestatie-indicatoren opgesteld in 2014. Hierdoor is het niet te meten of de kwantitatieve doelstelling van het project is gehaald. Ook zijn de aantallen deelnemers van de schoolse en buitenschoolse activiteiten, en de projecten, ieder jaar verschillend en niet periodiek bijgehouden. De ene keer is het gemeten in contactmomenten, dan weer aanmeldingen via de website. Soms is het voor het voortgezet onderwijs bijgehouden, soms alleen voor het primair onderwijs. Vanaf 2017 rapporteert Talentum de aantallen kinderen die mee hebben gedaan met de activiteiten van Talentum. Echter valt er uit deze cijfers niet uit op te maken hoe groot de belangstelling was per aandachtsgebied (het is per blok van activiteiten bijgehouden, niet per activiteit). Deze willekeur aan cijfermatige rapportage maakt dat cijfers niet met elkaar te vergelijken zijn en echte kwantitatieve monitoring niet mogelijk is. Ook is er in de afspraken besproken om een evaluatie te houden in de eerste zes maanden van 2015 naar de bereikte resultaten. Los van het standaard jaarverslag is hierover niks terug te vinden.

Toekomstige doelstellingen, rollen en verantwoordelijkheden

Uit de interviews bleek dat alle betrokkenen van Talentum het jammer vinden dat een partner met de kennis en kunde van Talentum wegvalt. Uit de interviews bleek dat scholen niet hetzelfde soort partner terug verwachten, dat het wiel opnieuw wordt uitgevonden. Betrokkenen gaven aan dat ze een toekomst zien waarin specialistische activiteiten ten behoeve van talentonderwijs door een externe partij kan worden uitgevoerd. Het voortgezet onderwijs heeft vooral behoefte aan persoonlijke ontwikkeling, welzijn en duurzaamheid. Op

het primair onderwijs is de behoefte het grootst op het gebied van theater & podiumkunsten, natuur, milieu en duurzaamheid.

Doordat scholen tijd tekort komen en kampen met het lerarentekort, zijn de leerkrachten al druk. Scholen zien daarom niet voor zich dat specialistische activiteiten in te vullen zijn door de school zelf.

Uit de interviews en het onderzoek naar cijfers blijkt dat er in Wassenaar een groep jeugdigen bestaat met een lage sociaaleconomische achtergrond. De vraag voor Brede School Activiteiten was volgens betrokkenen binnen deze groep ook het grootst. Betrokkenen gaven aan dit in gedachten te willen houden bij de toekomst van talentonderwijs in Wassenaar.

Als laatste bleek uit de interviews een teleurstelling over het afrondingstraject van Talentum. Betrokkenen hadden graag eerder in gesprek gegaan met de gemeente en Talentum over het verloop. Desondanks staan scholen zeker open voor vervolggesprekken en willen ze daarin verantwoordelijkheid nemen voor talentonderwijs. De SAD deelt dit en staat ook open voor gesprekken over het vervullen van een eventuele rol in het vervolg van Talentonderwijs.

Aanbevelingen

Het vorige hoofdstuk gaf antwoord op de doelmatigheid van de RBSI in 2013 – 2019.

Wanneer wordt gekeken naar de toekomst van de brede school of talentonderwijs in Wassenaar, is het duidelijk dat er in de Wassenaarse samenleving nog steeds een behoefte is aan een vorm van de brede school is. Door de bezuinigingen is de extensieve mate van de brede school in de vorm van Talentum helaas niet langer haalbaar. Wel worden bepaalde gebieden van talentonderwijs als het meest belangrijk ervaren. Uit de analyses komen enkele aandachtspunten naar voren voor de toekomst van talentonderwijs in Wassenaar.

Allereerst is het duidelijk dat er tussen het voortgezet- en primair onderwijs de afgelopen jaren een groot verschil in behoefte bestond. Dit verschil zal blijven bestaan in de toekomst. Een eerste aanbeveling is daarom om een mogelijke knip te maken tussen de leeftijdsgroepen 4-12 jaar en 12-18 jaar met betrekking tot de invulling en eventueel ook de belegging van het talentonderwijs.

De tweede aanbeveling is om projectmatig te werken met talentonderwijs binnen Wassenaar. Dat zou aansluiten bij de vermindering van middelen en ook de directe wensen en behoeftes van de verschillende scholen. Bij het voortgezet onderwijs ligt deze behoefte voornamelijk op het gebied van welzijn, persoonlijke ontwikkeling en duurzaamheid, waartegen de behoefte op het primair onderwijs zich richt op podium- en theaterkunsten, natuur- en milieueducatie en duurzaamheid.

Daarnaast bleek uit de analyses dat het schoolse aanbod op het primair onderwijs het meeste bereik had. De school is de vindplaats voor kinderen. In de toekomst is het daarom verstandig om het talentonderwijs binnen de school plaats te laten vinden. Daarbij sluit het binnen de school ook sneller aan op de jaarplanning van de school omdat de organisator van het talentonderwijs afhankelijk is van de schoollocatie, of zelf werkzaam is in de school. Dit heeft als voordeel dat er meer curriculaire aansluiting is op het lesprogramma van de school. Daarnaast is het betrekken van de scholen in de vervolgstappen een manier om de behoefte en aansluiting van de nieuwe initiatieven te blijven peilen.

De vierde aanbeveling is om met de middelen die vrijkomen naar de scholen te gaan in het ScholenCollectief en te kijken hoe zij het Talentonderwijs zelf willen beleggen. Scholen geven aan te weinig tijd te hebben om het zelf uit te voeren, vooral op het primair onderwijs wordt dit als probleem ervaren. Daarnaast zijn de activiteiten waar behoefte aan is te specialistisch

om door reguliere leerkrachten te geven. De oplossing is om de organisatie van het talentonderwijs extern te beleggen bij een partij die bekend is bij en met het onderwijs. Een belangrijke factor hierbij is de al bestaande infrastructuren, waarbij de link met het onderwijs en zorg zoveel mogelijk aanwezig is. Wellicht is een samenwerking met de SAD of met Jongerenwerk Wassenaar mogelijk.

Aangezien in Wassenaar ook een groep jeugdigen zijn die een lagere sociaaleconomische achtergrond hebben, is het in het kader van kansengelijkheid van belang om het bereik van deze doelgroep te betrekken in de toekomstige plannen. Dit kan onder andere door een bredere blik op het aanbod voor deze doelgroep binnen Wassenaar, zoals het inventariseren van de (al bestaande) mogelijkheden van Stichting Leergeld of Stichting Jongerenwerk.

Vanaf 2021 kan niet worden doorgegaan worden met de gelden uit de Rijksregeling brede impuls combinatiefunctionarissen. De reden hiervoor is dat de rijksregeling vereist dat een persoon de taak oppakt om activiteiten te organiseren die talentgebieden combineert en zo verbinding in de samenleving legt. Wel zijn er nieuwe landelijke regelingen zoals de Regeling Cultuureducatie met Kwaliteit. De middelen uit deze regeling zullen zich alleen kunnen richten op cultuureducatie (dans, kunst, theater, muziek) op de basisschool en eventuele verbreding naar het voortgezet onderwijs is ook mogelijk per 2021⁴⁰. Wellicht is een combinatie van investering in duurzaamheid, welzijn en natuur- en milieueducatie aan de ene kant, en investering in cultuureducatie middels de Regeling Cultuureducatie met Kwaliteit aan de andere kant mogelijk in de gemeente Wassenaar.

De laatste aanbeveling is om als gemeente in te zetten op intensivering op het gebied van monitoring en rapportage zodra de er een keuze is gemaakt in de richting en de externe partij die deze richting invult en oppakt. Door intensief te monitoren is een betere samenwerking mogelijk, wordt er beter aangesloten op de behoefte van de leerlingen en kan er tijdig worden bijgestuurd als projecten of activiteiten niet aanslaan. Dit proces zorgt ervoor dat de gemeente Wassenaar doelmatig en doelgericht kan sturen op talentonderwijs voor de Wassenaarse jeugd.

---

⁴⁰ Het uitgangspunt voor de regeling in 2021-2024 is integraal cultuuronderwijs en kansengelijkheid. Er komt meer ruimte voor het voortgezet onderwijs en de aansluiting tussen binnen- en buitenschoolse activiteiten.

Literatuurlijst

Coalitieakkoord 2018-2022 “Wassenaar: Zelfstandig en verantwoordelijk”.

GGD Gezondheidsmonitor, via: <https://gezondheidsmonitor.ggdhaaglanden.nl/>

[gemeenten/wassenaar/themas/participatie/armoede/](#)

Harsta, K., Leupen, J., & Ros, B. (2013). De kracht van schakels: brede basisschool &

cultuureducatie in Gelderland. Edu-Art.

Implementatieplan Brede School Talentum, 2014

Inkoopbevestigingen voor Natuur- en milieueducatie bij Talentum van 2016 - 2018

ITS – Radboud Universiteit Nijmegen. (2008). Variatie in brede scholen en hun effecten.

Door: A. Claasen, C. Knipping, A. Koopmans en H. Vierke.

Jaarrekeningen van de Stichting School Adviesdienst van 2014 – 2018

Jaarverslagen van Talentum over 2014 - 2019 van de Stichting Schooladviesdienst, met

uitzondering van het schooljaar 2015-2016

LKCA. *Overheidsbeleid: cultuurcoach*. Weblink: <https://www.lkca.nl/beleid/cultuurcoach>

Subsidievaststellingen van de werkorganisatie Duivenvoorde van 2014 - 2019

Uitvoeringsovereenkomst SAD (Talentum) en WODV, 2013

Uitvoeringsovereenkomst SAD (Talentum) en WODV, 2017

VNG. Addendum op Bestuurlijke afspraken Impuls brede scholen, sport en cultuur, 2019.

Weblink: <https://www.lkca.nl/beleid/cultuurcoach/subsidieregeling>